

सं महानगरपालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय् नेपालभाषाया सफू

संख्य म्मीक

(यें देय् म्हसीके)

२ तगिं
कक्षा

सं महानगरपालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

यँ महानगरपालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय् नेपालभाषाया सफू

यँ देय् म्हासीके

(यँ देय् म्हासीके)

तगिं (कक्षा)

पिकाक (प्रकाशक)

यँ महानगरपालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय्
नेपालभाषाया सफू

यँ देय् म्हासीके

(यँ देय् म्हासीके)

तगिं २/कक्षा २

सर्वाधिकार :

यँ महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

न्हापांगु पिथना (प्रथम प्रकाशन) :

ने.सं. ११४१ (वि.सं. २०७७)

परिमार्जित पिथना (परिमार्जित प्रकाशन) :

ने.सं. ११४६ (वि.सं. २०८२)

पिकाक :

यँ महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

©

यँ महानगरपालिका शिक्षा विभागया लिखित स्वीकृति बिना ब्यापारिक प्रयोजनया निंतिं थुगु सफूया पूरा वा आंशिक भाग प्रकाशन यायेत, हीका: प्रकाशन यायेत, छुं नं विद्युतीय साधन वा मेगु प्रविधिं रेकर्ड यायेगु वा प्रतिलिपि पिकायेगु ज्या याये दइ मखु ।

Yen Dey Mhasike – A text book of Nepal Bhasa for class 2 based on local curriculum.

Published and implemented by Kathmandu Metropolitan City.

जिमिगु धापू

येँ देय् न्यंकया ब्वनेकुथिइ शैक्षिक दँ ११४० (वि.सं. २०७७) निसें आधारभूत तह (तगिं छगूनिसें च्यागूतक) येँ देय्या म्हसीका बीगु स्थानीय पाठ्यक्रम नेपालभाषाया माध्यमं ब्वकेगु नीतिगत निर्णय येँ महानगरपालिकां याये धुंकेगु दु । नेपाःया संविधानया भाग ३ मौलिक हक अन्तर्गत धारा ३२ या उपधारा (२) व (३) य् देय् या हरेक स्थानीय तहपाखें थःगु मातहतय् लाःगु सामुदायिक व संस्थागत ब्वनेकुथिइ स्थानीय पाठ्यक्रम कथं थःपिसं हे छगू विषय ब्वके फइगु व्यवस्था यानातः कथं येँ महानगरपालिकां थ्व खँ क्वःछ्यूगु खः । थ्वया लिधंसाय् ब्वनामिपिन्त थःगु येँ देय् दुने व पिने नापं स्थानीय तहया थीथी विषययाबारे दुयंक ज्ञान बीगु उद्देश्य थ्व पाठ्यक्रमं काःगु दु । थ्वहे भवलय् हरेक न्यादँय् ई कथं पाठ्यक्रम परिमार्जन यायेमाःगु नियम कथं परिमार्जित पाठ्यक्रमया आधारय् थ्व पाठ्यसफू दयेकाः पिथंगु खः ।

थुकी येँ देय्या नखःचखः, वेशभूषा, संस्कार, सम्पदा, भाषा, सीप, कला कौशल व व्यवसाय, नैतिक शिक्षा, भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप, स्वास्थ्य शारीरिक शिक्षा व कासा, व्यक्ति म्हसीका, लिपि नं यानाः मुक्कं भिगू विषय दुथ्याकातःगु दु । थज्याःगु थीथी विषय ब्वनामिपिसं अध्ययन यानाः उकिया महत्व, उपयोगिता नापं व्यावहारिकताबारे थुइकाः पुस्तान्तरणया निंतिं संरक्षण व सम्बर्द्धन याये फइ ।

येँ देय् ऐतिहासिककालनिसें मूलतः नेवाः भाय् ल्हाइपिनिगु वस्ती जुया वयाच्वंगु व थ्व नगरया म्हसीका विइबलय् नेवाः भाय् हे यक्व छ्यलाबुला जुइगुलिं पाठ्यसफूया अध्यापन स्थानीय नेपालभाषां जुल धाःसा महानगरयात अझ सतिक थुइके अःपुइगुया नापनापं स्थानीय भाषाया संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगु स्थानीय तहया संवैधानिक व कानुनी अभिभारा नं पूवनी । थुकथंया अध्ययनपाखें विद्यार्थीतय्त थःगु देय् व थः जःखःया लः, फय्, चा म्हसीके बियाः कन्हय् देय्यात माःगु सक्षम जनशक्ति उत्पादन याये फइ धइगु भलसा कयागु दु । थ्व सफू दुने सम्बन्धित विषयवस्तु, न्ह्यसःलिसः, खँग्वः धुकू, याज्या नापं परियोजना ज्या दुथ्याःगुलिं ब्वनामिपिसं अःपुक हे रचनात्मक ज्या याये फइ । अथे हे स्यनामिपिनि निंतिं क्रियाकलाप नं बियातःगु दु ।

सफू थ्व रुपय् पिथनेत थःगु ग्यसुलाःगु सुभावा बियादीम्ह येँ महानगर कार्यवाहक प्रमुख **सुनिता डंगोल** जुयात सुभाय् देखासे थ्व सफू पिथनेया निंतिं ग्वाहालि यानादीपिं येँ महानगरपालिका शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति नापं नेपालभाषा पाठ्यक्रम तथा सफू परिमार्जन समितिया कजि **चिनीकाजि महर्जन**, छयाञ्जे भाजु **नेत्रनारायण पौडेल**, प्रमुख प्राविधिक सल्लाहकार नापं च्वमि **बरुणप्रसाद बैद्य**, परिमार्जन यानादीम्ह **नन्दकाजी श्रेष्ठ** व थ्व ज्याय् ग्वाहालि यानादीपिं सकलसितं दुनुगलं सुभाय् देखानाच्वना । न्हापांगु संस्करण च्वयादीपिं **प्रा.डा.चुन्दा बज्राचार्य**, सह-प्राध्यापक **मदनरत्न मानन्धर**, सह-प्राध्यापक **पुष्पनारायण मानन्धर**, **नन्दकाजी श्रेष्ठ**, **कायबहादुर नेपाली (व्यञ्जनकार)**, **राकेश श्रेष्ठ**, **सन साय्मि**, **सिल्भा प्रधान**, **सुनिता मानन्धर**, **सरस्वती तुलाधर** व **सृजना शाक्य**पिंत नं दुनुगलं सुभाय् देखाना च्वना ।

सफूयात थुगु स्वरूपय् पिथनेत ग्वाहालि यानादीपिं भाषा सम्पादनय् **रमेश काजि स्थापित**, विषयवस्तु सम्पादनय् **सिल्भा प्रधान** व **सुनिता मानन्धर**, लेआउट डिजाइनय् **अर्विन्द्र मान सिं**, च्वयाकिपाय् **एकाराम सिं**, फोटोग्राफीया निंतिं **रेखा शाक्य**, लिपि विज्ञ **आनन्द कुमार महर्जन** व कम्प्युटर टाइप यानादीम्ह **सरोजमान नकमी**पिं सकलसितं सुभाय् देखाना ।

थ्व सफू स्यनेकनेया निंतिं छगू साधन जक खः । थुकियात छ्यलाबुलाय् हयेत सःस्यूपिं स्यनामि, ब्वनामिपिसं नं पाठ्यक्रमं ब्यूकथंया सिकाई उपलब्धियात स्रोत व साधनया रुपं छ्यल धाःसा याउँक अःपुक हे स्यना काये फइ ।

थ्व सफूतिइ दुथ्याःगु विविध विषयपाखे छुं नं मगाःमचाःगु दुसा सुधारया निंतिं सकल स्यनामि, अभिभावक, बुद्धिजीवी नापं ब्वमिपिनिगु थःथःगु थासय् महत्वपूर्ण भूमिका दुगु हुनिं सकसितं रचनात्मक सुभावाया निंतिं इनाप यानाच्वना ।

येँ महानगरपालिका

हाम्रो भनाई

काठमाडौं महानगरका सबै विद्यालयहरूमा शैक्षिक वर्ष वि.सं. २०७७ (ने.सं. ११४०) देखि आधारभूत तह (कक्षा एकदेखि कक्षा आठसम्म) काठमाडौं महानगरको परिचय बोध गराउने स्थानीय पाठ्यक्रम नेपालभाषाको माध्यमबाट पठनपाठन गराउने नीतिगत निर्णय काठमाडौं महानगरपालिकाले गरिसकेको छ। नेपालको संविधानको भाग ३ मौलिक हक अन्तर्गत धारा ३२ को उपधारा (२) र (३) मा देशको हेरक स्थानीय तहले आफू मातहत रहेका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूमा स्थानीय पाठ्यक्रमका रूपमा आफैले एक विषय पढाउन पाइने व्यवस्था गरिए अनुरूप काठमाडौं महानगरपालिकाले उक्त निर्णय गरेको हो। निर्णय अनुसार विद्यार्थीहरूलाई आफू बसिरहेको काठमाडौं महानगर भित्र र बाहिरका समेत स्थानीय तहका विविध विषयहरूका बारेमा पूर्ण ज्ञान दिने उद्देश्य लिइएको छ। यसै सिलसिलामा प्रत्येक पाँच वर्षमा समय सापेक्ष पाठ्यक्रम परिमार्जन गर्नु पर्ने निमय अनुसार परिमार्जित पाठ्यक्रमको आधारमा यो पाठ्यपुस्तक प्रकाशित गरिएको छ।

यसमा काठमाडौं महानगरको चाडपर्व, वेशभूषा, संस्कार, सम्पदा, भाषा, सीप, कला कौशल र व्यवसाय, नैतिक शिक्षा, भौगोलिक स्वरूप र प्राकृतिक स्वरूप, स्वास्थ्य शारीरिक शिक्षा र खेलकूद, व्यक्ति परिचय, लिपि समेत गरी जम्मा दशवटा विषय समावेश गरिएको छ। विद्यार्थीहरूले यी विषयहरू अध्ययन गरी त्यसको महत्व, उपयोगिताका साथै व्यावहारिकताबारे बुझी पुस्तान्तरणका लागि संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न सक्षम हुनेछ।

काठमाडौं महानगर ऐतिहासिककालदेखि नै मूलतः नेपालभाषाभाषीहरूको वस्ती रहँदै आएको र यो नगरको परिचय दिँदा नेपालभाषाकै बढी प्रयोग हुने भएकोले पाठ्यपुस्तकको अध्यापन स्थानीय नेपालभाषाबाट भएमा विद्यार्थीहरूले नगरलाई अभिमानका साथै स्थानीय भाषाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने स्थानीय तहको संवैधानिक एवं कानुनी अभिभारा पनि पूरा हुन पुग्दछ। यस प्रकारको अध्ययन अध्यापनबाट विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो मुलुक, आफू वरिपरिको हावा, पानी, माटोको परिचय दिई भोलि मुलुकलाई आवश्यक पर्ने सक्षम जनशक्ति उत्पादन गर्न समेत टेवा पुग्ने विश्वास लिएका छौं।

यस पुस्तक भित्र सम्बन्धित विषयवस्तु, प्रश्नोत्तर, शब्द-अर्थ, अभ्यासका साथै परियोजना कार्य समावेश गरिएकाले विद्यार्थीहरूले सजिलै रचनात्मक कार्य गर्न सक्दछन्। त्यस्तै शिक्षकहरूको लागि पनि क्रियाकलापको व्यवस्था गरिएको छ।

यो पुस्तकलाई यो रूपमा प्रकाशित गर्न आफ्नो अमूल्य सुभावा तथा सहयोग गर्नु हुने काठमाडौं महानगर कार्यवाहक प्रमुख **सुनिता डंगोल** ज्यू प्रति कृतज्ञता प्रकट गर्दछौं। यो पुस्तक प्रकाशनका लागि योगदान गर्नु हुने काठमाडौं महानगरपालिका शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति एवं नेपालभाषा पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक परिमार्जन समितिका संयोजक **चिनीकाजि महर्जन**, सदस्य सचिव **नेत्रनारायण पौडेल**, प्रमुख प्राविधिक सल्लाहकार एवं लेखक **बरुणप्रसाद बैद्य**, परिमार्जन कर्ता **नन्दकाजी श्रेष्ठ**लाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं। यसका साथै प्रथम संस्करणका लेखकहरू **प्रा.डा.चुन्दा बज्राचार्य**, **सह-प्राध्यापक मदनरत्न मानन्धर**, **सह-प्राध्यापक पुष्पनारायण मानन्धर**, **नन्दकाजी श्रेष्ठ**, **कायबहादुर नेपाली (व्यञ्जनकार)**, **राकेश श्रेष्ठ**, **सन साय्मि**, **सिल्भा प्रधान**, **सुनिता मानन्धर**, **सरस्वती तुलाधर** र **सृजना शाक्य**लाई पनि हृदयदेखि धन्यवाद दिन चाहन्छौं। यस पुस्तकलाई यो स्वरूपमा प्रकाशित गर्न सहयोग गर्नुहुने भाषा सम्पादनमा **रमेश काजि स्थापित**, विषयवस्तु सम्पादनमा **सिल्भा प्रधान** र **सुनिता मानन्धर**, लेआउट डिजाइनमा **अर्विन्द्र मान सिं**, चित्रकलामा **एकाराम सिं**, फोटोग्राफीका लागि **रेखा शाक्य**, लिपि विज्ञ **आनन्द कुमार महर्जन** र कम्प्युटर टाइप गर्नुहुने **सरोजमान नकर्मि**लाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं।

यो पुस्तक पठनपाठनका लागि एउटा साधन मात्र हो। यसलाई प्रयोग गर्ने विज्ञ, शिक्षक, विद्यार्थीहरूले पनि पाठ्यक्रमले निर्देश गरे अनुसार सिकाई उपलब्धिलाई स्रोत र साधनका रूपमा प्रयोग गरे सजिलै सिक्न सक्दछन्।

यो पुस्तकमा समावेश गरिएका विविध विषयहरूमा कुनै छुट वा अपुग हुन गएको छ भने सुधारका लागि सम्पूर्ण शिक्षक, अभिभावक, बुद्धिजीवीका साथै विद्यार्थीहरूको आआफ्नो स्थानमा महत्वपूर्ण भूमिका हुने भएकोले सम्बन्धित सबैलाई रचनात्मक सुभावाको लागि अनुरोध गर्दछौं।

काठमाडौं महानगरपालिका

प्रशिक्षण निर्देशन

थुगु पाठ्यसफूपाखें व्वनामि मस्तयूत सफलतापूर्वक सिकाइ उपलब्धि हासिल यायेत क्वय् बियातःगु बुँदाय् ध्यान बियादीत इनाप यानाच्वना ।

- 📢 बियातःगु विषयवस्तुत लँपु जक खः, उकिं छितः मगाःमचाःगु थें जूसा छिं स्यूकथं धयादिसँ ।
- 📢 मस्तयूत न्ह्यसःया लिसः याउँकः यायेफयेकेत विषयवस्तु धुंकाः **न्ह्यसः लिसः** बियातःगु खः ।
- 📢 पाठ पतिकं बियातःगु क्रियाकलाप व्वनेक्वथाय् यायेत बियातःगु खः । **क्रियाकलाप** याकेत दक्व मस्तयूत अनिवार्य रुपं सहभागी याकादिसँ । थीथी स्रोतं किपा वा भिडियो क्लिपत नं कयाः प्रयोग याकादिसँ ।
- 📢 परियोजना ज्यायात प्राथमिकता बियादिसँ ।
- 📢 मस्तयूत खँग्वःत तःकःमछि धायेकादिसँ ।
- 📢 याज्याय् न्यनातःगु न्ह्यसःया लिसः मस्तयूत धायेके धुंकाः जक च्वकादिसँ ।
- 📢 स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा व कासा म्हितेत फयांफत्तले यक्व ई बियादिसँ । कासा म्हिते धुंकाः धेंधेंबल्लाः कासा याकादिसँ ।
- 📢 व्यक्ति म्हसीकाय् बियातःपिं हनेबहपिनिगु देनबारे खँल्हाबल्हा जक यानादिसँ ।
- 📢 लिपिवारे आखःग्वःत तकःमछि च्वकादिसँ । लिपि च्वकेगुबारे धेंधेंबल्ला कासा याकादिसँ ।
- 📢 फयांफत्तले यक्व सम्पदा भ्रमण याकादिसँ ।

नां : .....

रोल ल्या : ..... सेक्सन : .....

ब्वनेकुथि : .....

.....

.....

धलःपौ

एकाइ

शीर्षक

पेज ल्याः

१.	भाषा	१
२.	नखःचखः व वेशभूषा	
	२.१ सिथि नखः	१०
	२.२ बुंगद्यः	१४
	२.३ समय्वजि	१८
	२.४ बैगः ज्वलं	२१
	२.५ वसः ज्वलं	२५
३.	संस्कार	
	निदँ बुदिं	२९
४.	सम्पदा	
	४.१ बहाः	३२
	४.२ बही	३४
	४.३ चुक	३६
	४.४ ननि	३८
	४.५ ख्यः	४०
	४.६ कुलद्यः	४३
५.	सीप, कला कौशल व व्यवसाय	
	५.१ दँकःमि	४५
	५.२ सिँकःमि	४७
	५.३ द्यःपाःलाः	५०
६.	नैतिक शिक्षा	
	६.१ हनाबनाया व्यवहार	५२
७.	भौगोलिक व प्राकृतिक स्वरुप	५५
८.	स्वास्थ्य, शारीरिक, सुचुकुचु व कासा	
	८.१ छँ सुचुकुचु	५८
	८.२ कासा	६१
९.	ब्यक्ति म्हसीका	६४
१०.	लिपि	६९

भीगु यँ देय्

भीसं हे सुचुकुचु याये

लाःलाःथाय् फोहोर वायेगु मयाये

न्त्याःन्त्याःथाय् ई फायेगु मयाये

थःगु ब्वने क्वथा थःपिसं हे यचुपिचु याये

श्री महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

सांस्कृतिक शहर यँ महानगर

सिकाइ उपलब्धि :

वः विषयपाखें नाम, सर्वनाम, विशेषण म्हसीकेफइगु व धायेफइगु, जीवजन्तु व की म्हसीका नां धायेफइगु, मा आख, वा आख व चिना आखःया खँवः व खँपु धायेफइगु, भिंछगः निसें नीगःतक धायेफइगु, छम्ह, निम्ह निसें भिम्ह तक ब्वनेफइगु, च्वय् न्ववायेगु खँत ब्वने फइगु, इमु छम्ह लँय् दु ..... मे ब्वनाः हालेफइगु, न्हय्न्हुया नां च्वयेफइगु, वः पाखें खँत्वाः, खँपु च्वयेफइगु ।
(पाठ्यघन्टी ल्या : २२)

१.१ खँल्हाबल्हा

म्हिगः जिम्हि अबुया बुन्हि खः । मामं बुन्हिया ख्यँय् सगं बियादिल । जिं नं ख्यँय् सगं कयाः । ख्यँय् सगनय् वः नं दु । जिं वः नया । जित वः तसकं यः । वः जिम्हि मामं छुनादीगु खः ।

१.१.१ न्यनादिसँ व धयादिसँ

क) थःगु म्हसीका

जिगु नां सबिना खः । जि निगू तगिमय् ब्वनाच्वना । जिम्हि अबुया नां शंकरमान खः । जिम्हि अबु तःधिकः जुयाः बांलाः । जिम्हि मांया नां नानीहिरा खः । जिम्हि मां हिसि दु । जिम्हि दाजुया नां रवि खः । जिगु छँ मरुत्वाल्य् दु । जिगु त्वाल्य् मरुसतः दु । अन मरुगणेय्द्यः नं दु ।

नाम : नां, सबिना, तगिं, अबु, शंकरमान, मां, नानीहिरा, दाजु, रवि, छँ, मरुत्वाल, त्वाल, मरुसतः, मरुगणेय्द्यः आदि ।

सर्वनाम : जिगु, जि, जिम्ह, अन आदि ।

विशेषण : निगू, तःधिकः, बांलाः, हिंसि आदि ।

क्रिया : खः, ब्वनाच्चना, दु आदि ।

ख) नाम, सर्वनाम, विशेषण व क्रिया

नाम :

सुंयात सःतेत बा छुं नं ज्वलं, थाय्यात सीकेबीत छ्यलीगु खँवःयात नां (नाम) धाइ ।
गथे कि –

मनूया नां लहना, हसना, न्ह्यूमिला, अजू, उजं, न्हूजः, नसना, तिमिला,
रमेश, सुरेश, अमन आदि ।

जनावरया नां सा, सल, किसि, मेय्, च्वले, फै, दुगु, माकः, खिचा, धुं, सिंह,
चितुवा, भालु, जिराफ आदि ।

भंगः व कीया नां चखुं, बखुं, क्वः, इमा, ब्वहः, हँय्, खा, इखुं, मिखुं, इमू, कुसि,
धँय्, पति, सि, हइ, बिलि, माय्बिलि, बि, न्हय्बि, सपानि आदि ।

ज्वलंया नां पेन्सिल, कपि, कलम, इरेजर, मेच, दराज, तेबल, खाता, सर्त,
पाइन्त, तपुलि, मोजा, गन्जि, ताइ, कोत, स्वेतर, ज्याकेट आदि ।

थाय्या नां पसः, छें, ब्वनेकुथि, लँ, द्यःगः, बहाः, बही, येँ, यल, ख्वप, नेपाः,
भारत, चिन, जापान आदि ।

नयेगु ज्वलंया नां जा, केँ, अचार, ला, दुरु, ख्येँय्, वाँउचा, तुकं, इकं, बकं, म्हुकं,
न्हाकं, पाछइ, आलु, प्याज, परवल आदि ।

मसला ज्वलंया नां चि, चिकं, लाभा, पालु, मलता, हाम्वः, हलू, जी, मलय् आदि ।

सर्वनाम :

नामया पलेसा छयलीगु खँग्वःयात सर्वनाम धाइ ।

गथे कि –

व मचा हिसि दु ।

थ्व नेपालभाषाया सफू खः ।

आम नये मज्यू ।

जि ब्वनेकुथिइ वनेत्यल ।

छ जा नयाः जक हुँ ।

(जि, छ, व, थ्व, हुँ, आम सर्वनाम खः ।)

विशेषण :

छुकिंया नं गुण, स्वभाव, अवस्था क्यनीगु खँग्वःयात विशेषण धाइ । गथे कि –

स्वभाव / गुण

तंकालि, न्ह्यःगुलु, अय्लाःगुलु, फताहा, खुँ, त्यामि, हिसिमदु, नासःमदु, तःधंछु, क्वमिलु, नायु, क्यातु, त्याउँसे, वाउँसे, तःधिकः, चीधिकः, बांलाः, माकु, खायु, पालु, न्यालु, फाकु आदि ।

अवस्था

क्वाः, ख्वाँउ, ताकु, छ्वालु, सालु, लुमु, चिकु, तःजाः, तःखा, तःमि, चीमि, ल्यासे, ल्याय्म्ह, बुरा, बुरि आदि ।

क्रिया :

नां सर्वनामं छु ज्या यात धकाः खँपु पूर्वकीगु खँग्वःयात क्रिया धाइ । गथे कि –

वं जा **नल** ।

जि चाःहिउ **वनाच्चना** ।

छ मचा तसकं ज्ञानि **खः** ।

१.१.२ जीवजन्तु व की :

क) जीवजन्तु :

खिचा, भौ, फ़ै, दुगु, खराचा, सल, मेय्, फा, गैरामेय्, अर्नामेय्, च्वाम्वःसा (चौरी गाई), सिंह, भालु, माकः, प्वंगाचा (गधा), ध्वं (स्याल), सा, द्वहं, चिताधुं (चितुवा), धुं (बाघ), किसि, ग्वंज (गोही), च्यान्ति सल (खच्चर), उंट आदि ।

ख) की :

शंखकी (शङ्खे किरा), कःलि (गंगटो), बिच्छे (बिच्छी), दम्बि (गण्ड्यौला), इमू (कमिला), पुलुपुलुगेरा (जुनकिरी), बिलि (साङ्लो), हा (माहुरी), बँहा (अरिङ्गाल), भयालिंचा (पानी छेपुवा), भुजिं (भिङ्गा), लापाचा (पुतली), पति (लामखुट्टे), माकःचा (माकुरा), कुसि (उपियाँ), धँय् (उडुस), सि (जुम्रा), बुइँचा (फ्ट्याङ्गा), छाःकी (भुसिलकिरा), भम्बः (भमरा), किसिकी (घुन) आदि ।

ग) मा आखः, बा आखः व चिना आखः

मा आखः

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

बा आखः

क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट	ठ
ड	ढ	ण	त	थ	द	ध	न	प	फ	ब	भ
म	य	र	ल	व	श	ष	स	ह	क्ष	त्र	ज्ञ

चिना आखः

च्वाम्वःसा	ध्वं	भयालिंचा	दम्बि	द्वहं	ग्वंज	भम्बः	बिच्छे
------------	------	----------	-------	-------	-------	-------	--------

घ) ल्याः

११	१२	१३	१४	१५
भिंछगः	भिंनिगः	भिंस्वंगः	भिंप्यंगः	भिंन्यागः
सँ छि	सँ नसि	सँ स्व	सँ पि	सँ न्या

१६	१७	१८	१९	२०
भिंखुगः	भिंन्हयुगः	भिंच्यागः	भिंगुंगः	नीगः
सँ खु	सँ न्हस	सँ च्या	सँ गु	नि सान्ह

१.२ ब्वनादिसँ

१.२.१ ल्या खानादिसँ :

छम्ह	निम्ह	स्वम्ह	प्यम्ह	न्याम्ह	खुम्ह	न्हय्म्ह	च्याम्ह	गुम्ह	भिम्वह
------	-------	--------	--------	---------	-------	----------	---------	-------	--------

१.२.२ मे हालादिसँ :

- च्वमि : दुर्गालाल श्रेष्ठ

इमू छम्ह लँय् दु

मरि छकू बँय् दु

इमूचां मरि कुचा सालाच्चन स्व (सो) ।

सात्तु साल, मवल

अयून् हारे मचाल

ह्वतय् वना: पासापिंत स:ता हल स्व (सो) ।

फुकफाकं जाना:

हस्ते हैसे याना:

घिर्घिर ख:थें मरि कुचा सालायन स्व (सो) ।

थ:गु छेंस थ्यंका:

मरि कुचा मंका:

भागं थछि सकसिया इनानल स्व (सो) ।

१.३ च्वयादिसँ

१.३.१ न्हय्नुया नां

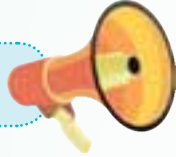
आइतबा:	सोमबा:	मंगलबा:	बुधबा:	बिहिबा:	सुक्रबा:	सनिबा:
--------	--------	---------	--------	---------	----------	--------

१.३.२ वः पाखें खँत्वाः, खँपु च्वयादिसँ :

खँत्वाः : वः । .....

खँपु : जित वः यः । .....

न्हयसः लिसः

क) न्हयसः लकस उजनया पासा खः । थुकिइ छु छु नाम खँग्वः खः ?

लिसः थुकिइ लकस, उजन व पासा नाम खँग्वः खः ।

ख) न्हयसः जिं छंत वयात नं भ्वय् सःति धयागु खः । थुकिइ छु छु सर्वनाम खँग्वः खः ?

लिसः थुकिइ जिं, छंत व वयात खँग्वः सर्वनाम खः ।

ग) न्हयसः छ बांलाक आखः ब्वनेफुम्ह मचा खः । थुकिइ छु विशेषण खँग्वः दु ?

लिसः थुकिइ ब्वनेफुम्ह विशेषण खँग्वः दु ।

खँवः धुकू

खँवः ईकू

<u>नेपालभाषा</u>	<u>नेपाली भाषा</u>	<u>अंग्रजी</u>
तःधिकः	अग्लो	tall
सालु	पाटलो	thin
चाःहिउ	घुमघाम	walking
की	किरा	insect
इमु	कमिला	an ant
बँय्	भूँमा	in the floor

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) इमू नाम खँवः खः ।
- ख) अ, आ, इ, उ, ए बा आखः खः ।
- ग) क्यातु, न्यालु, फाकु, माकु नसाया सवाः क्यनीगु विशेषण खः ।
- घ) छ स्हिगः वनाच्वंगु जिं खं । थुकिइ छ, जिं क्रिया खः ।
- ङ) छ व जि वया छँय् वने वा । थुकिइ वया सर्वनाम खः ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) न्याम्ह जनावरतय् नां च्वयादिसँ ?
- ख) नामया पलेसा छ्लीगु खँवःयात छु धाइ ?
- ग) क, ख, ग, घ..... छु आखः खः ?
- घ) इमूचां छु सालाच्वन ?
- ङ) इमूचां ह्वतय् वनाः सुयात सःता हल ?

३. परियोजना ज्या : छित यःगु स्वंगु खँपु च्वयादिसँ । उकिइ नाम, सर्वनाम, विशेषण व क्रिया क्यनाः ब्वनेक्वथाय् पासापित क्यनादिसँ ।

क्रियाकलाप

च्वय् बियातःगु खँत धयादिसँ । मस्तय्त नं धायेकादिसँ । मस्तय्त थःगु म्हसीका धायेकादिसँ । नाम, सर्वनाम, विशेषण व क्रियाबारे म्हसीका बियादिसँ । जीवजन्तु व कीया नां कासा म्हितकाः म्हसीकादिसँ । जीवजन्तु व कीया क्पा च्वकाःदिसँ । मा आखः, बा आखः, चिना आखः व भिंछगःनिसें नीगः तक कासा म्हितकाः म्हसीकादिसँ । छम्हनिसें भिम्हतक ल्याखाकाःदिसँ । च्वय् बियातःगु इमुचिगु मे लय्तःया कण्ठ धायेकादिसँ । न्हय्न्हुया नां च्वकाः ब्वनेक्वथाय् पासापित न्यकाःदिसँ । खँत्वाः व खँपु दयेकेबियादिसँ ।

नखःचखः व वेशभूषा

२.१ सिथि नखः

सिकाइ उपलब्धि :

सिथि नखः व लःया मुहान सफा याइगु बारे धायेफइगु । (पाठ्यघन्टी ल्याः ६)

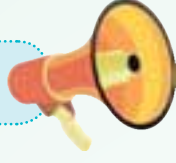

सिथि नखः जेष्ठशुक्ल षष्ठिकुन्हु न्याकेकी । कुमार बूगु दिं जूगुलिं कुमार षष्ठि नं धाइ । सिथिनखःकुन्हु नखः हनाः कुमार चःया पुजा याइ । कुमारयात छँया रक्षा याइम्ह चः धकाः नाला कयातःगु दु । सिथिनखःबलय् छँ सुचुकुचु याइ ।

सिथिनखःबलय् थीथी बूबःया वः छुनाः नइ । थ्वकुन्हु माय्वः, मूवः, कःसूया वः छुनाः नइ । भ्वछिं मुनाः भ्वय् नइ । वः नं भीत शक्ति बी । देगु पुजा मयाःपिनि थ्वकुन्हु थःथःगु दुगुद्यः पुजा यानाः देगु पुजा नं यायेगु याइ । थथे पुजा यात धाःसा छुं कथंया बिधनबाधा वइ मखु धाइ । थीथी चःपिंत वः तयाः पुजा याइ । सिथिनखःकुन्हु हे लः बुयावइगु मुहान नं सुचुकुचु याइ । थ्वकुन्हु थःथःगु त्वालय् च्वंगु तुं, बुंगाःचा, पुखू, चुक, ल्वहंहिति आदि यचुपिचु याइ ।

येँया न्हूघः (जैसीदेगः) त्वाल्य् कुमारघः दु । सिथिनखःकुन्हु कुमारघःयात फलेचाय्
ब्वयाः पुजा याइ । थ्व घःयात सिथिघः नं धाइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः सिथिनखः छु नयेगु नखः नं खः ?

लिसः सिथिनखः वःया परिकार नयेगु नखः नं खः ।

ख) न्ह्यसः सिथिनखःकुन्हु कुमारघःयात छु याइ ?

लिसः सिथिनखःकुन्हु कुमारघःयात खतय् तयाः बाजं थानाः येँ देय् चाःहीकेगु याइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

सुचुकुचु

सरसफाइ

cleanliness

यचुपिचु

सफासुगधर

neat and clean

बिध्नबाधा

कठिनाइ

hardship

लः बुयावइगु

पानीको मुहान

headwaters

तुं

इनार

well

पुखू

पोखरी

pond

चुक

चोक

courtyard

बुंगाःचा

कुवा

water pit

त्वहंहिति

ढुंगेधारा

stone spout

याज्या

१. ज्वः लाकादिसँ :

- क) कुमारद्यःया नं जात्रा याइ भव्य नइ ।
ख) माय्, मू व कःसूया वः छुताः सिथिनखःकुन्हु ।
ग) सिथिनखःयात वःया परिकार दयेकाः नयेगु याइ ।
घ) तुं, बुंगाःचा, पुखू, चुक, ल्वहंहिति कुमार षष्ठि नं धाइ ।
ङ) सिथिनखःकुन्हु सुचुकुचु याइ ।

२. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) सिथिनखःयात ..... नं धाइ । (कुमार षष्ठि / कुमारी षष्ठि)
ख) सिथिनखःकुन्हु लः बुया वइगु मुहान नं ..... याइ । (फोहर / सुचुकुचु)
ग) सिथिनखःयात ..... परिकार नयेगु नखः नं धाइ । (वःया / चतांमरिया)
घ) सिथिनखःकुन्हु ..... जात्रा नं याइ । (कुमारद्यः / कुमारीद्यः)
ङ) सिथिनखःकुन्हु साक्क न्ह्यइपुसे च्वंक ..... नइ । (वजि / भव्य)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) सिथिनखःया मेगु छता नां छु खः ?
ख) वःनं भीत छु बी ?
ग) छु दिंकुन्हु दुगुद्यः पुजा यानाः देपुजा नं याइपिं दु ?
घ) सिथिनखःकुन्हु छु छु वः नइ ?
ङ) सिथिनखःकुन्हु छु सुचुकुचु याइ ?

३. किपा च्वयादिसँ :

- क) वः ख) तुं

४. परियोजना ज्या : न्हूघल्य् च्वंम्ह कुमारद्यःया बारे छँजःपिलिसे न्यना च्वयादिसँ ।
पासापिंत न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त भ्वंयागु माय्वः, मूवः, कःसूवः आदि दयेके बियादिसँ । उकी छुकिया वः खः नां नं च्वकादिसँ । मस्तय्त धात्थें भ्वय् थें च्वंक भ्वय्कासा म्हितकादिसँ । वःया परिकारया नापं मेमेगु परिकारया नं छकू छकू भ्वँतय् च्वयाः (फुसा क्पिपा नं) घासा ग्वःता दुगु खः वःम्ह हे मस्त परिचालन यानादिसँ । मस्तय्त तुं, बुंगाःचा, पुखू, ल्वहंहिति आदिया क्पिपा क्यनाः सुचुकुचु यायेमाःगु बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । कुमारद्यःया जात्राया बारे बयान याकादिसँ । न्हून्हुगु खँग्वः न्ववाकाः तःकःमछि धायेकादिसँ । यँया न्हूघल्य् च्वंम्ह कुमारद्यःयाथाय् भ्रमण याकादिसँ ।

२.२ बुंगघः

सिकाइ उपलब्धि :

बुंगघःया बारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्याः ६)

यलय् च्वंम्ह बुंगघःयात सहकालया घः नं धाइ । वा वयेकाबीम्ह, बुँज्यालिसे स्वापू दुम्ह घः धाइ । बुंगघःयात अन्नया घः नं धाः । बुंगघः ह्याउँगु ख्वाःयाम्ह खः । दक्वसित करुणा याइम्ह जूगुलिं थ्व घःयात करुणामय नं धाइ । दँयदँसं वैशाखकृष्ण प्रतिपदाकुन्हु रथारोहण याइ । यलया थाय्थासय् चाःहीकाः याः न्यायेकाः नखः हनी । लगंख्यलय् नैक्यालं लुयाः यःमरि, चतांमरि ह्वली । थन जक मखुसे यतित्वाःलय् नं यःमरि लुइकेगु याइ ।

बुंगघः सालाः दकलय् लिपा जावलाख्यलय् थ्यंकी । अन भोटो जात्रा जुइ । जात्राबलय् यल कुमारी नापं राष्ट्र प्रमुख व म्वःम्वः मनूत दर्शन याःवइ । बुंगघःया भोटो जात्राबारे छपु लोकबाखं थथे दु :

छन्हु कर्कोटक नागया कलाःया मिखा स्यात । व मिखा स्याःगु लंकेत पृथ्वी लोकय् वैद्य माःवल । मनूया भेषय् वःम्ह कर्कोटक नागं छम्ह ज्यापुयात वैद्य भाःपियाः थःगु दरबारय् यंकल । ज्यापुया थः वैद्य मखुगुलिं ग्यानाः छु याये छु याये जुल । अले ग्यानाः थःगु ल्हाः न्हाय्पनय् लात । न्हाय्पनय् खिति वःगु जुयाच्चन । खितियात फू फू यानाः नागराजया कलाःया मिखाय् पानाबिल । धात्थें तुरुन्त हे नागिनीया मिखा स्याःगु नं लन । थ्व लंगु

खना: कर्कोटक नाग लयूताया: 'छन्त छु य: पव' धाल । ज्यापुं कर्कोटक नागं फिनात:गु भोटो पवन । कर्कोटक नागं भोटो नापं थीथी बहुमूल्य हिरामोती बिया: बिदा बिल ।

छन्हु ज्यापु वहे भोटो फिना: बुँज्या यानाच्चन । ज्या यायां तसकं तांन्व:गुलिं वं भोटो त्वया: बुँ द्यामयू तया: ज्या यात । उगु हे इलयू अनं वयाच्चंम्ह छम्ह भूतं व भोटो खना: खुया यंकल । थ:गु भोटो तंगुलिं ज्यापुया तसकं नुग: मछिन ।

छन्हु जावलाख्यलयू बुंगद्य:या जात्रा जुयाच्चन । भूतं नं वहे भोटो फिना: जात्रा स्व:वयाच्चंगु ज्यापुं खंकल । ज्यापुं 'थ्व भोटो ला जिगु ख:, का हजि' धका: पवन । निम्हसिया दथुइ ल्वापु जुल । तर भोटो सुयागु ख: धका: धाये मफुत । उकिं थ्व सुयागु ख: धइगु खं पत्ता लगे मजुल । अनं श्री करुणामययात देछा:सा बांलाइ धका: भोटो द्य:यात छात । उकिं थौंतक भोटो बुंगद्य:याथायू दनि धका: दँयूदँसं प्यंगू दिशायू स्वक: स्वक: भोटो क्यनीगु ख: । थुकथं जावलाख्यलयू जात्रा क्वचायेकी । द्य:यात खतयू तया: बुंगयू च्वंगु देगलयू तयेयंकी ।

न्त्यस: लिस:

क) न्त्यस: बुंगद्य:यात छुकी तया: साली ?

लिस: बुंगद्य:यात रथयू तया: साली ।

ख) न्त्यस: बुंगद्य:या रथ गन गन चा:हीकी ?

लिस: बुंगद्य:या रथ यलया पूच्च, गाबहा:, लायूकू, लुँहिति, लगंख्य: आदि थासयू चा:हीकी ।

ग) न्त्यस: बुंगद्य:या रथ नापनापं मेगु रथ नं साली, व छु द्य: ख: ?

लिस: बुंगद्य:या रथ नापनापं मीननाथया रथ नं साली । मीननाथयात बुंगद्य:या अबु धाइ । मीननाथयात चाकुबाद्य: नं धा: ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

बुँज्या

खेतीपाती

farming

नैक्यालं लुइगु

नरिवल खसाल्ने

dropping the coconut

भाःपियाः

ठानेर

supposing

खिति

मयल

dirt

तांन्वयाः

गर्मी भएर

due to the heat

खुयाः

चोरेर

theft

ल्वापु

भगडा

quarrel

याज्या

१. ज्वःलाकादिसँ :

क) यल्य् च्वंम्ह बुंगद्यःयात

यःमरि नं ह्वली ।

ख) बुंगय् च्वंम्ह द्यः जुयाः

ज्यापुया खितिं लन ।

ग) नैक्यालं लुइबल्य्

श्री करुणामय नं धाइ ।

घ) नागिनीया मिखा स्याःगु

भूतं खुया यंकल ।

ङ) ज्यापुया भोटो

बुंगद्यः धाइ ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) बंगद्यःया जात्रा गन हनी ?
- ख) बंगद्यःयात छु द्यःया रूप्य् नं हनी ?
- ग) बंगद्यःया जात्राय् सुया सुया दथुइ ल्वापु जुल ?
- घ) बंगद्यःया भोटो ग्वःकः क्यनी ?
- ङ) बंगद्यःया भोटो गन क्यनी ?

३. परियोजना ज्या : भोटो जात्रा सिधयेकाः छु छु याइ धकाः छँजःपिंके न्यनाः पासापित कनादिसँ ।

क्रियाकलाप

१. बंगद्यःया बारे मस्तय्सं स्यूगु खँ धायेकादिसँ । बंगद्यःया किपा च्वकादिसँ । भिडियो क्लिप व किपा क्यनाः अन छु छु खनादिया धकाः इमिगु अनुभव न्यनादिसँ । दक्व मस्तय्त न्ववायेगु अवसर बियादिसँ । द्यः सालीगु लँपु थथे यानाः च्वकादिसँ ।
पूच्च → गाःबहाः→ लाय्कू→ लुँहिति→ लगंख्यः→ जावलाख्यः
२. च्वय् बियातःगु बाखं न्यंकादिसँ । मस्तय्गु आपुलु (उत्सुकता) यात ग्वाहालि यानादिसँ । बाखं न्यंके धुंकाः वहे बाखं मस्तय्त नं कने बियादिसँ ।

२.३ समयुबजि

सिकाइ उपलब्धि :

समयुबजिया बारे धायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्या: १०)

२.३.१ समयु ज्वलं :

पुजा स्वया: द्यःपिंत खाद्य भव्यया प्रतीक स्वरुप छायेमा:गु स्या:बजि सहितगु खाद्य पदार्थ यात समयु धाइ । समयुद्वयं तइगु ज्वलं थथे दु : बजि, स्या:बजि, मुस्या, पालु, लाभा, भुति, छव्यला, आलु, तुकं, वः, न्या, ख्ये ।

२.३.२ त्वँसाज्वलं :

समयुबजि नापं त्वँसा ज्वलं नं तयेमा: । गथेकि : अय्ला:, थ्वँ आदि ।

२.३.३ समयुबजि :

ला नइपिं द्यःपिंत पुज्यायेत समयुबजि व अय्ला: वा थ्वँ मा: । थीथी नख:चख:बलयु नं समयुबजि ब्वया: इनी । नख:चख:बलयु छँयु नं समयुबजि नयेगु याइ । यँया: पुन्हिबलयु समयुबजि इना: हाथु हायेकी । यँया:बलयु थायुथासयु द्य:याथायु समयुद्वं तइ । गथेकि : हाथुद्य:, कुमारी, गणेद्य:, लाखे, सव:भकु, आजुद्य:, बाकादे आजु आदि द्यःपिंत समयुबजि तया: प्रसाद इनी ।

न्ह्यस: लिस:

क) न्ह्यस: समयु धयागु छुकिया चिं ख: ?

लिस: समयु धयागु भिंगुया चिं ख: ।

ख) न्ह्यसः यँयाःबलय् मस्तय्सं समय्बजिया म्ये गथे यानाः हाली ?

लिसः यँयाःबलय् मस्तय्सं समय्बजिया म्ये थथे यानाः हाली :

ला छकू वयेक समय्बजि, वल वल पुलुकिसि

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

त्वँसाज्वलं

पिउने वस्तु

liqueur

ला नइपिं

मांसाहारी

carnivorous

स्याःबजि

स्याबजी

rice flake

यँयाः

इन्द्रजात्रा

Indrajatra

याज्या

१. ज्वःलाकादिसँ :

क) समय्बजि

श्वँ

ख) वल वल

स्याःबजि, आलु, तुकं

ग) अय्लाः

समय्बजि

घ) ला छकू वयेक

समय्दुँ

ङ) यँयाः पुन्हि

पुलुकिसि

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) समय्बजिइ छु छु घासा दइ ?
- ख) यँयाः पुन्हबल्य् छु नसा नइ ?
- ग) स्वंगू त्वँसाया नां धयादिसँ ।
- घ) यँयाःबल्य् गन गन द्यःयाथाय् समय्द्वँ तइ ?
- ङ) समय्बजि फवनीगु म्ये हालादिसँ ।

३. परियोजना ज्या : समय्बजि मेमेगु छुबल्य्, गबल्य्, गय् यानाः तइ वा नइ धकाः छँजःपिंके न्यनेकने यानाः ब्वनेक्वथाय् कनादिसँ ।

क्रियाकलाप

समय् ज्वलंत मस्तयूत क्यनादिसँ । छता छता ज्वलंया नां तःकःमछि, धायेकादिसँ । ब्वनेक्वथाय् मस्तयूत भ्वंकुचाय् ज्वलंया नां च्वकाः समय्द्वँ दयेकादिसँ । समय्बजि तयाः भैरःद्यः, गणेद्यः, कुमारीद्यः पुज्याकादिसँ । नापनापं अय्ला वा थ्वँ भाःपियाः लः तयेकादिसँ । भिडियो क्लिप्स व किपा क्यनाः यँयाःबल्य् हाथु हायेकीगु नापं थीथी द्यः गणेद्यः, भैरःद्यः, कुमारीद्यः लाखे, सवःभकु, आजुद्यः, बाकादे आजु, पुलुकिसि आदियात समय्द्वँ तयाः प्रसाद इनीगु बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।

मू स्यनामि (हेडमास्टर) याथाय् 'ला छकू ..... म्ये' हांहां समय्बजि फवनेत पुचः मुंकाः छवयादिसँ ।

२.४ बैगः ज्वलं

सिकाइ उपलब्धि :

बैगः ज्वलंया नां धायेफइगु व च्वयेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्याः १०)

भीसं नसाज्वलं बैगल्य् दयेकी । बैगल्य् भुतू नं दइ । भुतुलिइ नसाज्वलं बुकी । बैगल्य् जा थुइ । केँ, तरकारी, अचार नं दयेकी । बैगल्य् न्हिच्छियात गाक्क नसाज्वलं दयेकी । नसाज्वलं दयेकेगु थलबल नं दइ । घः, कसःरि, करुवा, धवः, पन्यू, तसला, कराइ, हासा, तुफि नं दइ । बैगल्य् नसाज्वलं नयेगु थाय् नं दइ । फ्यतुइत सुकू व पिर्का दइ । बैगः न्ह्याबलेँ सफा जुइमाः । थलबल नं सफा जुइमाः । सफा जुलकि नसाज्वलं सफा जुइ । नसाज्वलं सफा जुलकि भीत ल्वचं पुनी मखु ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः बैगलय् नसाज्वलं नयेत माःगु थलबल छु छु दइ ?

लिसः बैगलय् नसाज्वलं नयेत माःगु थलबल रिकापि, चम्चा, भु, बार्चा, गिलास नं दइ ।

ख) न्ह्यसः भीसं नसाज्वलं नयेगु थलबल फोहोर जुलकि छु जुइ ?

लिसः भीसं नसाज्वलं नयेगु थलबल फोहोर जुलकि भीत ल्वचं कइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

बैगः

भुतू

नसाज्वलं

थलबल

ल्वय्

नेपाली भाषा

भान्छा

चुलो

खानेकुरा

भाँडाकुँडा

रोग

अंग्रजी

kitchen

cooking material

foods

kitchen utensils

disease

याज्या

१. कृपा स्वयाः नां चवयादिसँ ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ ।

क) नसाज्वलं गन दयेकी ?

ख) बैगल्य् दइगु भिता थलबलया नां च्वयादिसँ ।

ग) नसाज्वलं छुकी तयाः बुकी ?

घ) थलबल छाय् सफा जुइमाः ?

ङ) फोहोर दुगु थलबल्य् नसाज्वलं तल कि छु जुइ ?

३. परियोजना ज्या :

छिगु छँया बैगल्य् दुगु दक्व ज्वलंया नां च्वयादिसँ । पासापित न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

- १) बैगःया क्पिपा क्यनाः अन छु छु दु धकाः खँलाबल्हा यानादिसँ । भुतुलिइ छु छु याइ, छिमिगु भुतुलिइ छु छु दु आदि न्यनेकने यानादिसँ । कासा म्हितकादिसँ :
- २) मस्तय्त पुचः दयेकाः च्वकादिसँ :
  - क) नसा दयेकेगु थलबल
  - ख) लः तयेगु थल
  - ग) नसाज्वलं तयेगु थल
  - घ) सुचुकुचु यायेगु दकलय् अप्वः ज्वलं च्वयेफुगु पुचःयात सिरपाः बियादिसँ ।
- ३) बैगल्य् तयार जूगु नसाज्वलं वा थलबल सफा जुइमाःगु खँयात बः बियाः मस्तय्त थःगु नुगःखँ धायेकादिसँ ।

२.५ वसःज्वलं

सिकाइ उपलब्धि :

मिजं व मिसातय्सं पुनीगु वसःज्वलया नां धाये व च्वयेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्या: १०)

मनूतय्सं थःगु म्हः त्वपुइत छ्यलीगु ज्वलयात वसः धाइ ।

२.५.१ मिजंतय्गु वसःज्वलं

क) कमिज : म्हया च्वय्या ब्वय् पुनीगु, गःतां दुगु, छगः लंचा वा बागः लंचा दुगु वसःयात कमिज धाइ ।

ख) सुरुवाः : म्हया क्वय्या ब्वय् छ्यलीगु वसःयात सुरुवाः धाइ ।

२.५.२ मिसातय्गु वसःज्वलं

क) भोटो (पुतुलं) : पुतु चिनाः फी माःगु सुति ढाकाया लंयात भोटो धाइ ।

ख) घाँघर : मिसा मस्तय्सं पिने फीगु लंयात घाँघर धाइ ।

ग) मिसा सुरुवाः : थ्व सुरुवाः मिसापिंसं विशेष यानाः घाँघर नाप न्ह्याइ । जांगवाल सुरुवाः नं न्ह्याइ ।

घ) जनी : थ्व जँयात हिनीगु अले जँयात तसकं नीगु वसः जूगुलिं जँनी धयातःगु खः । मचानिसें बुराबुरीं तकं जनी चीगु याइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः तपाःलं सुनां फी ?

लिसः तपाःलं मिजंतय्सं फी ।

ख) न्ह्यसः जनी सुनां चीगु याइ ?

लिसः जनी मिसापिं व मिजंपिसं चीगु याइ ।

ग) न्ह्यसः पर्सि सुनां सिनी ?

लिसः पर्सि मिस्तय्सं सिनी ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

म्हया च्वय्या व्व

लंचा

म्हया क्वय्या व्व

पुतु

नेपाली भाषा

शरीरको माथिल्लो भाग

बाहुला

शरीरको तल्लो भाग

तुना

अंग्रजी

upper part of the body

steeve

lower part of the body

strings

याज्या

१. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ ।

क) थम्हं फिनातयागु लंया नां च्वयादिसँ ।

ख) दाजु वा किजां फिना तःगु लंया नां च्वयादिसँ ।

ग) तता वा केहँनं फिना तःगु लंया नां च्वयादिसँ ।

२. मिसां फीगु व मिजंनं फीगु वसः ब्वथलादिसँ ।

जनी, घाँघर, सुरुवाः (जांगवाल), कमिज, पुतुलं, सुरुवाः (चुनिदार)

मिसा लं	मिजं लं

३. किका स्वयाः नां च्वयादिसँ ।

४. परियोजना ज्या : छिगु छँजःपिसं छु छु वसःज्वलंत पुनादीगु दु ? च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

किपा क्यनाः मिजंतय्गु व मिस्तय्गु वसःज्वलं छसिकथं नां धायेकाः म्हसीका बियादिसँ । मस्तय्त ब्वनेकुथिइ फिनातःगु वसःया नां धायेकादिसँ । फयांफत्तले वास्तविक वसःहे क्यनादिसँ । छु वसः खः उकिया नां च्वयाः उकी हे तिका बियादिसँ । थथे यायेबलय् मस्तय्त नां लुमनाच्चनी । मस्तय्गु निगू पुचः दयेकाः छगू पुचलं नां धायेगु व मेगु पुचलं वसः क्यनेगु याकाः कासा म्हितकादिसँ ।

निदँ बुदिं

सिकाइ उपलब्धि :

निदँ, प्यदँ व भिनिदँ बुदिं गबलय् व गय् याना: याइ धइगुबारे धायेफइगु ।
(पाठ्यघन्टी ल्या: १०)

सुनं जन्म जूगु दिंयात बुदिं धाइ । मचा निदँ दतकि दकलय् न्हापां बुदिं याकी । थुकियात निदँ बुदिं धाइ । थुबलय् निसें दँय्दँसं बुदिं हनेगु सुरु जुइ । निदँ बुदिं विशेष रुपं न्यायेकी ।

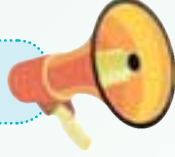
बुदिं याइबलय् गणेद्यःनिसें थीथी द्यःपिंत नं पुजा याइ । द्यःपिं पुजा यायेत पुजाभः तइ । बुदिं यायेत नं पुजाभः तइ । अथेहे समय्ज्वलं, सगंज्वलं, तौला (हाम्वःग्वारा), यःमरि, ल्वंचामरि, सिसाबुसा व वसःज्वलं तइ । थाकुलि नकिनं बुदिं याइ । गणेद्यः पुजा याइ । मचायात पाथिइ स्वां, ताय्, ल्वंचामरि, कीगः, तौला, सिसाबुसा, ध्यबा तयाः सिँफं लुकी । थ्व स्वकः तक याइ । निगः यःमरि व ल्वंचामरि क्वखायेकी । ख्येंसगं बी । वसःज्वलं

नं बी । मचायात यःमरि व धौबजि लःल्हाइ । अले छेंजः व थःथितिपिंत ख्येंसगं, तौला व यःमरि लःल्हाइ । मचायात पाजुपिंथासं नं कु हयाः सगं बीगु याइ । मचायात नं सकस्यां पुजा याइ । मचाया भिं जुइमा, ताःआयु जुइमा, निरोगी जुइमा धकाः कामना याइ । उकिं सुकुन्दा न्ह्यःने तयाः सगं काइगु खः ।

थुबलय्निसें मचायात दंयूदंसं बुदिं याइ । प्यदं, खुदं, च्यादं, भिदं व भिनिदं तक वःगः हे यःमरि क्वखायेकाः बुदिं हनी ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः निदं बुदिं यायेत मचायात गज्याःगु व ग्वःगः यःमरि क्वखायेकी?

लिसः चाकु मतसे न्यागः कीगः तयाः दयेकातःगु निगः यःमरि मचायात क्वखायेकी ।

ख) न्ह्यसः बुदिं हंम्ह मचायात छांय् सिँफं लुकीगु ?

लिसः बुदिं हंम्ह मचायात मभिंगु फुकं म्हगलं पिने लानाः भिं जुइमा धकाः सिँफं लुइगु खः ।

ग) न्ह्यसः त्वाःबाःपिंत छु इनी ?

लिसः बुदिंया लसताय् पिखालखुइ च्वनाः त्वाःबाःपिंत धौबजि, यःमरि, सिसाबुसा, ध्यबा इनाबी ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

बुदिं

जन्मदिन

birthday

थाकुलि

परिवारका जेष्ठ सदस्य

senior member

पाथिइ

पाथीमा (८ माना नाप्ने भाँडो)

gallon with capacity of 8 manas

छ्यनय् लुकी

शिरमा खन्याउने

to pour in the head

धौबजि

दही च्यूरा

mixture of curd and beaten rice

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) मचा बुया: निदँ लिपा ..... याइ । (निदँ बुदिं / प्यदँ बुदिं)
- ख) निदँ बुदिंबलय् निगः ..... क्वखायेकी । (लड्डु / यःमरि)
- ग) मचायात यःमरि व ..... लःल्हाइ । (धौबजि / स्याःबजि)
- घ) मचायात ..... कीगः, तौला, सिसाबुसा, ध्यबा तथा: छ्यनय् लुकी । (दालाय् / पाथिइ)
- ङ) पाजुपिंथासं मचायात निदँ बुदिया ..... हइ । (कु / भु)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) बुदिं ग्वःदंसिं हनी ?
- ख) निदँ बुदिं यायेत छु छु ज्वलं माः ?
- ग) न्हापालाक छु छःया पुजा याइ ?
- घ) त्वाःबाःपिंत छु छु इनी ?
- ङ) प्यदँ व भिनिदँया बुदिंबलय् ग्वःग यःमरि क्वखायेकी ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छँ, थःथिति वा जःलाखःलाय् निदँ बुदिं याःगु स्वयाः छु छु यात च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

भ्वंयागु यःमरि दयेका: वा भ्वंयागु यःमरि बांलुइक चाना: उकी तइगु थी थी ज्वलंया नां च्वकादिसँ । छम्ह मचायात उपलब्ध जूकथंया ज्वलं ख्येसगं, वसःज्वलं, धौबजि आदि छिंकथं भाःपिया: ज्वलं तयार याना: निदँ बुदिं हनादिसँ । थुकी प्रयोग जूगु खँग्वःत तःकःमछि, धायेकादिसँ । थ्व पाठ प्रयोगात्मक जूगुलिं दक्व मस्तयूत ब्वति कायेकादिसँ । नापं थुकिया महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

बहाः, बही, चुक, ननि, ख्यः, व कुलघः म्हसीकेफइगु व थ्वबारे बयान यायेफइगु ।
(पाठ्यघन्टी ल्याः १०)

४.१ बहाः

नेवाःतय् थीथी जात मध्यय् वज्राचार्य व शाक्यत च्वनिगु थाय्यात बहाः धाइ । बहालय् गनं गनं वज्राचार्यत जक च्वनेगु याइ । बहालय् क्वाःपाःघः दइ । आगंघः नं दइ । क्वाःपाःघः व आगंघःया अलग छँ दइ । क्वाःपाःघः पिने फुकसिनं खंक दइ । बहाः प्यकुंलाःगु जुइ । बःहाया दुने चीभाः दइ । बहाःया लुखां नापसं भैरःघः नं दइ ।

बहालय् च्वंपिं सकसितं सर्वसंघ धकाः धाइ । थुमिसं पालंपाः गुथि न्यायेकाः सर्वसंघया भ्वय् नं नयेगु याइ । गनं गनं बहालय् गुंपुन्हिकुन्हु बहीघः नं ब्वयेगु याइ ।

न्ह्यसः लिसः

न्ह्यसः बहालय् आगंघः गन दइ ?

लिसः आगंघः सकसिनं मखनीगु च्वय्यागु तल्लाय् दइ ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

क्वाःपाःद्यः

विहारमा रहने मुख्य बुद्धमूर्ति

Buddha statue lying in Bihar

आगंघः

आगम देवता

private secret, tantric shrine room

प्यकुंलाक

चारकुने

four angled

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

क) बरे छुइगुयात ..... नं धाइ ।

(चूडाकर्म / वाःऱ्हाः)

ख) बहालय् क्वाःपाःद्यः व ..... दइ ।

(महाद्यः / आगंघः)

ग) क्वाःपाःद्यः दुगु छँयात ..... धाइ ।

(क्वाःपाःद्यः / आगंघँ)

घ) बहालय् गुंपुन्हिबलय् ..... ब्वयेगु याइ ।

(बहीद्यः / गणेद्यः)

ङ) बहालय् दथुइ ..... दइ ।

(महाद्यः / चीभाःद्यः)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

क) नेवाःतय् छु जातियापिं बहालय् च्वनी ?

ख) बहालय् वज्राचार्य व शाक्यतय् मिजंमचातय्त छु याइ ?

ग) आगंघः दुगु छँयात छु धाइ ?

घ) बहाःया दथुइ छु दइ ?

ङ) गुंपुन्हिबलय् बहालय् छु ब्वइ ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छँ सतिक लाःगु बहालय् छु छु खनादिया च्वयाः ब्वनेकुथिइ न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

क्वय् बियातःगु खँत धायेकादिसँ । क्वाःपाःद्यः क्वाःपाःद्यः बहाःयागु म्हसीका धायेकादिसँ । ब्वनेकुथि नापसं च्वंगु बहाःया भ्रमण याकादिसँ । अन छु छु दु छिगु ग्वाहालिं नां धायेकादिसँ । नांयात तःकःमछि धायेकादिसँ ।

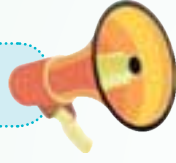
४.२ बही

बही नेवाः दुनेया शाक्य जाति च्वनीगु थाय् धाइ । थन शाक्य जातया मिजंमचायात बरे छुइगु वा चूडाकर्म नं याइ । बही प्यकुंलागु जुइ । बहिलिइ क्वाःपाःद्यः व आगंद्यः नं दइ । बहिलिइ चीभाःद्यः नं दइ । बहिलिइ च्वंगु छेंय् अनयापिं मनूत हे च्वनेगु याइ । गनं गनं चूडाकर्म मयाइगु बहि नं दु । सुथय् सुथय् थन च्वंपिं द्यःपिंत पुजा यायेगु याइ ।

क्वाःपाःद्यः लोकेश्वर वा बुद्ध भगवानया मूर्ति जुइ ।

न्त्यसः लिसः

न्त्यसः बही गज्याःगु थाय् खः ?

लिसः बही कलात्मक थाय् खः ।

खंग्वः धुकू

खंग्वः धुकू

नेपालभाषा

प्यखेरं

दथुइ

मुख्यम्ह

नेपाली भाषा

चारैतिर

बीच भागमा

मुख्य

अंग्रजी

around the four sided

in the middle

main

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) बही ..... जातयापिं मनूत चवनीगु थाय् खः । (शाक्य / सायूमि)
- ख) बहिलिइ छचाःखेरं ..... दइ । (देगः / छें)
- ग) बही ..... लाक दयेकातइगु खः । (स्वकुं / प्यकुं)
- घ) बहीया दथुइ ..... दइ । (चीभाः / छें)
- ङ) बही ..... थाय् खः । (कलात्मक / चुक)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) बहिलिइ छु जातयापिं नेवाःत चवनेगु याइ ?
- ख) छु जातयापिं मचातय्त बहिलिइ चूडाकर्म याइ ?
- ग) बही गज्याःगु आकारया थाय् खः ?
- घ) बहीया दथुइ छु दइ ?
- ङ) बहिलिइ सुथय् सुथय् छु याइ ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छें सतिक लाःगु बहिलिइ छु छु खनादिया च्वयाः ब्वनेकुथिइ न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

प्यम्ह न्याम्ह मस्तय्त चः भाःपियाः भवःलाक तयादिसँ । बहिलिइ थथे हे चःपिं तयातइगु बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ब्वनेकुथिं सतिक लाःगु बहीया भ्रमण याकादिसँ । अन खंगु खँत च्वकादिसँ ।

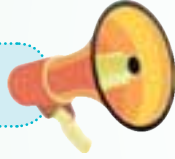

४.३ चुक

नेवाःत च्वनीगु थाय् मध्ये छगू चुक नं खः । चुक प्यकुंलाक दयेकातःगु जुइ । चुकय् चिकं अप्पां वा ल्वहंतं सिया तःगु नं दइ । गनं चुकय् चीभाः, महाद्यः दुसा गनं द्यःपिं सुं मदुगु नं जुइ । चुकय् लः काय्त तुं तयाःतगु जुइ । चुकय् लः कायेत हिति नं दइ । हिति मदुगु थासय् तुं जक जुल धाःसा खिपतय् लःया थल चिनाः लः सालेगु याइ । चुकय् दुहां वनेत लुखा नं दइ । लुखाय् खापा नं दइ । चुकय् निभाः पाये जीक छें दनातःगु जुइ ।

न्ह्यसः लिसः

न्ह्यसः चुकय् मनूतय्सं छु याइ ?

लिसः चुकय् मस्त म्हितेगु याइसा चुक तःधिकःपिं मुनेगु थाय् नं खः ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

तुं
मुनेगु
चिकुलां
निभाः पायेगु

नेपाली भाषा

इनार
भेटघाट
जाडो याममा
घाम ताप्ने काम

अंग्रजी

well
gathering
in the winter
to warm up in the sun

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

क) नेवाःत च्वनीगु थाय्बाय् मध्ये छगू ..... नं खः । (खुसि / चुक)

ख) चुक ..... दयेकातइगु खः । (प्यकुंलाक / स्वकुंलाक)

ग) चुकया छचाःख्येरं ..... दइ । (छँ / बँ)

घ) चुकय् निभाः नं ..... दयेकातःगु जुइ । (वयेक / मवयेक)

ङ) चिकुलाबलय् चुकय् ..... पायेगु याइ । (फय् / निभाः)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

क) चुक गज्याःगु थाय् खः ?

ख) चुकया छचाःख्येरं छु दइ ?

ग) चुकय् मचातय्सं छु याइ ?

३. परियोजना ज्या : छँय् मांअबुयाके न्यनेकने यानाः यँय् दुने गन गन चुक दु च्वयाः ब्वनेक्वथाय् न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

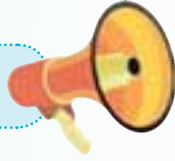
चुकया महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । सफूया किपा स्वयाः चुकय् छु छु दइ धइगु बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ब्वनेकुथिं सतिक लाःगु चुकया भ्रमण याकाः खंगु खँत च्वकादिसँ । चुकय् छु छु याये ज्यू धकाः अनच्चपिं मनूतय्के न्यनेकने याकादिसँ ।

नेवाःतय् च्वनेगु थाय् मध्ये छगू ननि नं खः । ननि चकंगु थाय् जुइ । थन दाफा थानाः पुजा यायेत फल्चा नं दइ । फल्चाय् ननिइ च्वंपिं मनूत वयाः च्वनेगु, खँलाबल्हा यायेगु जुइ । ननिइ अप्वःयानाः बुँज्या याइपिं ज्यापुत च्वनेगु याइ । बुँइ सःगु वा पायेगु वा छुं पायेगु जुइ । ननि निभाः वइगुलिं निभाः पायेगु थाय् नं खः । ननीइ चीभाः, गणेद्यः, ससुद्यः, करुणामय आदि द्यः द्यःपिं दइ । ननिइ च्वंपिं मनूतय्गु निंतिं तुं नं दइ ।

न्ह्यसः लिसः

न्ह्यसः ननि धयागु छु खः ?

लिसः सर्गः खनेदुगु लँचां वनेगु चुकयात ननि धाइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

दाफा थानाः

फल्चा

वा पायेगु

तुं

नेपाली भाषा

दाफा बजाएर

पाटी

धान सुकाउने

इनार

अंग्रजी

performing dapha music

communal shelter

drying paddy

well

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) ननि ..... थाय् खः । (चकंगु / मछिंंगु)
- ख) ज्यापुतय् बुँइ वा लयाहया: ..... वा पानातइ । (सतकय् / ननिइ)
- ग) कुम्हा:तय् चायागु थलबल ननिइ ..... पानातइ । (निभालय् / लखय्)

२. क्वय् बियात:गु न्ह्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) ननिइ अप्व: याना: गज्या:पिं मनूत च्वनेगु याइ ?
- ख) ज्यापुतय्सं बुँइ वा लयाहया: गन पाइ ?
- ग) कुम्हा:तय्सं चायागु थलबल गन पाइ ?

३. परियोजना ज्या : छिं स्यूगु ननिइ मनूतय्सं छु छु यानाच्वन न्यनेकने याना: च्वयादिसँ । ब्वनेक्वथाय् न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त ननिइ यायेमा:गु ज्या छु छु दु धका: न्यनेकने यानादिसँ । नेवा:तय्सं ननिइ च्वना: याना वयाच्वंगु ज्याया महत्व थुइकादिसँ । ब्वनेकुथिं सतिक ला:गु ननिया भ्रमण याकादिसँ । अन खंगु खँत च्वकादिसँ ।

सितुघाँय् बुइका: त्व:तात:गु चक्कंगु थाय्यात ख्य: धाइ । स्वनिगलय् तिनिख्य:, बुरांख्य:, लगंख्य:, जावलाख्य:, भुइख्य: आदि नांजा: ।

४.५.१ तिनिख्य:

यें देय्या मू शहर दुने तिनिख्य: दु । थ्व ख्य: येंया नेवा:तय्गु सांस्कृतिक ख्य: ख: । थ्व ख्यलय् आपालं नेवा:तय् दुगुद्य: दु । दुगु द्य: दुपिं नेवा:तय् थन देगुपुजा याइ । थन वया: देगुपुजा याइगुयात ख्यलय् देगुपुजा धका: धायेगु याइ । देगुपुजा खल:पिं सकलें मुना: पुजा याना: भ्वय् नया: वनी ।

थन होलीपुन्हिकुन्हु इतुंबहा:यापिं गुरुमापायात जा नकेगु धका: थन वइगु ख: । पाहांच:हेबलय् द्य: ल्वाकेन्त्य: चान्हय् तिनिख्यलय् द्य: ल्वाकेगु चलन दु । थन पाहांच:हेबलय् सल ब्वाकेगु याइ । तिनिख्यलय् च्वंगु दुगुद्य: लुमरि अजिमा तिनिख्य:या पिने दु ।

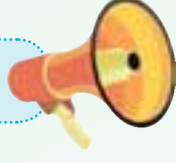
४.५.२ भुइख्य:

स्वयम्भूया पूर्वपाखे च्वंगु ख्य:यात भुइख्य: धाइ । भुइख्य: नेवा: बौद्धमार्गीतय् भिनिदँय् छक्व: सम्यक द्य:पिं हया: सम्यक पुजा याइगु थाय् ख: । थ्व पुजा माघ १ गते घ्य:चाकु संलूकुन्हु याइगु ख: । सम्यक पुजा याइबलय् थाय्थासं द्य:पिं हया: भुइख्यलय् छचा:खेरं तइ । दक्व द्य:पिंत पुजा याना: जा, केँ, तरकारी आदि भोजन याकी । सम्यक पुजाबलय् राष्ट्राध्यक्ष नं वयेमा:गु चलन दु ।

४.५.३ छक्कुबक्कु :

छक्कु बक्कु धइगु थाय् न्हू वानेश्वरय् ला: । छक्कुबक्कु नां तया: पार्क नं दयेकात:गु दु । छक्कुबक्कुइ भगवती द्य: दु । छचा:खेरं थीथी द्य:पिं दु । गणेद्य:, महाद्य:, चीभा:, जलधारा नं तयात:गु दु । थन म्व:म्व: मनूत पुजा या:वइ ।

न्ह्यसः लिसः

न्ह्यसः ख्यलय् छु छु याइ ?

लिसः ख्यलय् थीथी कासा म्हितेगु याइ । सा, मेय्, दुगुचा आदि जनावर ज्वइ । भ्वय् नकेगु याइ । सुथय्, सन्ध्याइलय् चाहिलेगु नं याइ ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा	नेपाली भाषा	अंग्रजी
ख्यः	मैदान	field
सल	घोडा	horse
छचाःखेरं	चारैतिर	around
कासा	खेल	game
सा	गाई	cow
मेय्	रांगा	buffalo
दुगुचा	बोका	goat

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) यँ देय्या मू शहर ..... तिनिख्यः दु । (दुने / पिने)
- ख) तिनिख्यलय् नं ..... याइपिं दु । (देगु पुजा / म्ह पुजा)
- ग) होलीपुन्हि कुन्हु ..... यात जा नकी । (गुरुमापा / घण्टाकर्ण)
- घ) स्वयम्भू पूर्वपाखे ..... दु । (भुइख्यः / यपिंख्यः)
- ङ) भुइख्यलय् ..... पुजा याइ । (सम्यक / गुंला)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) यँया नेवाःतय्गु तिनिख्यः गज्याःगु ख्यः खः ?
- ख) देगुपुजाबलय् तिनिख्यलय् मनूतय्सं छु छु याइ ?
- ग) पाहांचःन्हेबलय् तिनिख्यलय् छु छु याइ ?
- घ) सम्यक पुजा गन याइ ?
- ङ) सम्यक पुजाबलय् छःपिंत भुइख्यलय् छु छु याइ ?

३. परियोजना ज्या : तिनिख्यलय् छु छु याइ छँय् मांअबुयाके न्यनाः ब्वनेकुथिइ पासापिंत व स्यनामियात कनादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त भिडियो क्लिप व किपा क्यनाः तिनिख्यः व भुइख्यःया बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ख्यःया महत्व थुइकादिसँ । ब्वनेकुथिया चौरयात ख्यः भाःपियाः ख्यलय् याइगु ज्याःखँ याकादिसँ ।

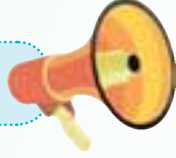

४.६ कुलद्यः

कुलद्यः थःथःगु कुल वा वंशया द्यः खः । कुलया द्यः जूगुलिं दिगु द्यःयात कुलदेवता नं धाः । नेवाःतय् मुख्यम्ह द्यःपिं मध्ये छम्ह कुलद्यः नं खः । दिगुद्यः गुलिसियां आकार स्पष्ट जूम्ह द्यःया मूर्ति जुइ । गुलिं गुलिं नेवाःतय् दिगु द्यःया आकार दइमखु । ल्वहंग्वःचा निश्चित ख्यलय् स्थापना यानातःगु दइ ।

आकार स्पष्ट दुपिं दिगुद्यःपिं देगलय् दुने विराजमान जुयाच्चनी । गथेकि : सक्वया वज्रयोगिनी, स्वयम्भूया पञ्चबुद्धया नापनापं मेमेपिं द्यःपिं नं दिगुद्यःया रूपय् दु । आकार स्पष्ट मदुपिं दुगुद्यःपिं ख्यलय् वा मसान नापनापं दयाच्चनी । गथेकि : तिनिख्यः, बुरांख्यः, नारांहिति दुनेया ख्यः आदि ।

न्ह्यसः लिसः

न्ह्यसः कुलद्यः धयागु छु खः ?

लिसः कुल परम्परां हनाः पुज्यानावःम्ह विशेष द्यःयात कुलद्यः धाइ ।

खंग्वः धुकू

खंग्वः धुकू

नेपालभाषा

ख्यलय्

मेमेपिं द्यःपिं

तिनिख्यः

दुनेया

नेपाली भाषा

मैदानमा

अरु देवताहरू

टुंडिखेल

भित्रीको

अंग्रजी

in the plane field

other gods

Tundikhel

inside

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) थःथःगु कुल वा ..... या द्यः कुलद्यः खः । (वंश / भिंद्यः)
- ख) गुलिसिया कुलद्यःया आकार ..... जुइ । (स्पष्ट / सिमा)
- ग) गुलिसियां कुलद्यःया आकार ..... जुइ । (अस्पष्ट / बुंगाः)
- घ) स्पष्ट आकार दुपिं कुलद्यः ..... दइ । (ख्यलय् / देगलय्)
- ङ) अस्पष्ट आकार दुपिं कुलद्यः ..... दइ । (ख्यलय् / देगलय्)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) कुलद्यः धयागु छु खः ?
- ख) नेवाःतय् मुख्यम्ह द्यः सु खः ?
- ग) आकार स्पष्ट दुम्ह कुलद्यः गन दु ?
- घ) आकार स्पष्ट मदुम्ह कुलद्यः गन दु ?

३. परियोजना ज्या : छिगु कुलद्यः गन दु ? छँय् मांअबुयाके न्यनेकने यानाः कुलद्यः पुजाया छिं स्यूगु खँ पासापिंत कनादिसँ ।

क्रियाकलाप

चय् बियातःगु खँत ब्वंके बियादिसँ । मस्तय्त ब्वनेकुथिं सतिक लाःगु कुलद्यःयाथाय् भ्रमण याकादिसँ । अन खंगु खँत च्वकादिसँ अले ब्वनेक्वथाय् प्रस्तुत याकादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

दँकःमि, सिँकःमि व द्यःपाःलाया ज्याबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्याः १०)

५.१ दँकःमि :

५.१ दँकःमि

दँकःमिं छें दनी । छें दनेगु ज्या याइम्ह जूगुलिं दँकःमि धाःगु खः । दँकःमियाके कतां, चुपि, गं आदि ज्याभः दइ । चा, अप्पा, सिमेन्ट आदि तयाः छें दनी । अथेतुं क्यबय् च्वंगु चा न्हायाः चा व अप्पां पःखाः नं दनी । गंनं छें वा पःखाःया सतह मिले जू मजू दानाः स्वइ । चुपिं अप्पायात पालाः छिंके दयेके गु याइ । छें दनेगु ज्याय् दँकःमिया तःधंगु ल्हाः दइ । दँकःमिं ज्या याये न्हयः थाय्या पुजा याइ । नापं थःगु ज्याभः पुजा यानाः जक न्हूगु ज्या सुरु याइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः दँकःमिया लजगाः छु खः ?

लिसः छँ दनेगु दँकःमिया लजगाः खः ।

ख) न्ह्यसः पःखाः गथे यानाः दयेकी ?

लिसः सिमेन्ट, फि व लः तयाः अप्पां पःखाः दनी ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

दँकःमि

छँ

कतां

अप्पा

पःखाः

लजगाः

नेपाली भाषा

डकमी

घर

छिना

इँटा

पर्खाल

पेशा

अंग्रजी

bricklayer

house

chisel

brick

wall

occupation

याज्या

१. छखा छँया कपा च्वकादिसँ ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

क) छँ सुनां दयेकी ?

ख) दँकःमियाके छु छु ज्याभः दइ ?

ग) गनं छु याइ ?

घ) चुपिं छु याइ ?

ङ) दँकःमिं ज्या सुरु याये न्ह्यः छु याइ ?

३. परियोजना ज्या : छँ दनाच्चंथाय् वनाः दँकःमिं गय् यानाः छँ दयेकाच्चन धइगुबारे च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

१. व्वनेक्वथाय् सकलें मस्तय्गु सफूत पिकायेकाः अप्पां अंगः दं थें यानाः सफू पँ पँ तयाः सफूया अंगः दयेके बियादिसँ । अंगः दनाच्चंगु किपा क्यनाः अंग दनेत छु छु ज्याभः ज्वलं माः खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ज्याभःया किपा क्यनाः थीथी ज्याभः म्हसीकादिसँ ।
२. व्वनेकुथिं सतिक छँ दनाच्चंथाय् भ्रमण याकादिसँ । दँकःमिं यानाच्चंगु थी थी ज्यायाबारे च्वकादिसँ ।

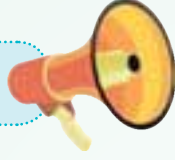

५.२ सिँकःमि :

सिँकःमिं सिँयागु ज्या याइ । सिँकःमिं छें दनेत माःगु सिँज्या याइ । धलिं, तिकिभ्याः, खापा, चौकोस, स्वाहाने आदि दयेकी । थीथी ज्याभलं सिँज्या याइ । सिँज्या यायेत बसिला, मुगः, कःति, कतां आदि ज्याभः माः । सिँयागु दराज, मेच, टेबुल, खापा नं दयेकी । सिँकःमि व दँकःमिया ज्या छें दनेगु खः । मनूतयूत छें मदयेकं मगाः । सिँकःमिया सिँज्यां छें बल्लाइ । छें मनूया भलसा खः ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः टिभी च्याक सुनां दयेकी ?

लिसः टिभी च्याक सिँकःमिं दयेकी ?

ख) न्ह्यसः सोफा सेट सुनां दयेकी ?

लिसः सोफा सेट सिँकःमिं दयेकी ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

सिँकःमि

धलिं

भ्याः

स्वाहाने

मुगः

कःति

नेपाली भाषा

सिकर्मी

दलिन

भ्याल

भन्याङ्ग

घन

करौँती

अंग्रजी

carpenter

long rectangular wood put in ceiling

window

ladder

hammer

saw

याज्या

१. ज्वःलाकादिसँ :

क) मन् गन चवनी ?	सिँ फाइगु ज्या
ख) सिँकःमिं छु ज्या याइ ?	छँय्
ग) बसिला, कःति, मुगः, कतां	सिँज्या याइम्ह
घ) सिँकःमिया ज्याभः	सिँकःमिया ज्याभः
ङ) कःतिं छु ज्या याइ	कतां

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) सिँकःमिं छु ज्या याइ ?
- ख) सिँकःमिया ज्याभः छु छु खः ?
- ग) मन् गन चवनी ?
- घ) सिँकःमिं छु छु दयेकी ?
- ङ) कःतिं छु ज्या याइ ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छँया नापं च्वंगु सिँकःमिया ज्याकुथिइ वनाः सिँकःमियागु ज्याभःतय्गु नां व वय्कलं दयेकादीगु सामानया नां च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

छँ दयेकेत सिँयागु छु छु ज्वलं माः धकाः खँलाबल्हा यानादिसँ । चौकोस, भयाः आदिया क्पिा क्यनाः सिँकःमिया ज्याया बारे बयान यानादिसँ । सिँकःमिं ज्या यानाच्वंगु भिडियो क्लिप क्यनाः छु छु ज्याभः छयलाचवन धइगुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ । क्पिा क्यनाः ज्याभःया नां तःकःमिछि धायेकाः म्हसीके बियादिसँ । ब्वनेकुथिं सतिक छँ दनाच्वंगु थाय् वा सिँकःमित ज्या यानाच्वंगु थाय्या भ्रमण याकाः सिँयागु थीथी सामान क्यनादिसँ । नापनापं सिँकःमितय्सं छयलीगु ज्याभःत म्हसीकादिसँ ।

५.३ द्यःपाःलाः

न्त्याम्ह द्यःयाथाय् नं द्यःपाः छम्ह च्वनी । द्यःपाः च्वनीम्हेसित द्यःपाःलाः धाइ । द्यःपाःलां द्यः पुज्याइ । द्यःया बिचाःसंचा याइ । थथे याइम्ह मनू विशेषयात द्यःपाःलाः धाइ । द्यःपाःलाखं हरेक भक्तालुयात पुजा याकी । भक्तालुतय्गु पुजाज्वलं कयाः पुजा याइ । द्यःपाःला नीसी यानाः द्यःयाथाय् पाः च्वनी । थीथी द्यःयाथाय् थीथी जातयापिं द्यःपाःलाःत च्वनेगु याइ ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः द्यःपाःलाः गन च्वनी ?

लिसः गुलिं द्यःपाःलाः द्यःयाथाय् च्वनीसा गुलिं थःगु छेंय् च्वनी ।

ख) न्त्यसः द्यःपाःलाःतय्गु पाः गथे यानाः हीली ?

लिसः द्यःपाःलाःतय्गु थःगु हे नियमकथं पाः हीली ।

ग) न्त्यसः मरु गणेद्यःया पाःलाःत गुबलय् हीली ?

लिसः मरु गणेद्यःया पाःलाःतय् मंगलबाः पतिकं पाः हीली ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

द्यःपाःलाः

बिचाःसंचाः

नीसी

नेपाली भाषा

देवताको स्थानमा पालो बस्ने

हेरबिचार गर्ने

चोखो पारी

अंग्रजी

guardian deity

care taker

thoroughly clean

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) छः पुजा याःवइम्हेसित छःपाःलाः धाइ ।
- ख) छःपाःलाखं छः नं पुजा याइ ।
- ग) छःपाःलाखं छःयागु प्रसाद इनी ।
- घ) छःपाःलाखं छःया थाय् सुचुकुचु याइ ।
- ङ) छःपाःलाखं भक्तालुतय्त बांलाक पुजा याकी ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) छःपाःलाः सु खः ?
- ख) छःपाःलाखं छु याइ ?
- ग) छःपाःलाः गन च्वनी ?
- घ) छःपाःलाःया पाः गबल्य् हीली ?
- ङ) मरु गणेछःया पाः गबल्य् हीली ?

३. परियोजना ज्या : छें सतिक लाःम्ह छःयाथाय् च्वनीम्ह छःपाःलाःयाके छिगु ज्या छु ? छि गन च्वनादिया ? छिगु पाः गबल्य् हीली ? छिं दकल्य् न्हापां छु छु यानादी ? आदि न्यनेकने यानाः पासापिंत न्यकादिसँ ।

क्रियाकलाप

व्वनेक्वथाय् छम्ह मचायात न्ह्यःने तथा छः भाःपियादिसँ । मेम्ह मचायात छःपाःलाः भाःपियाः वं यायेमाःगु ज्या याकादिसँ । मेपिं मस्तय्त भक्तजन भाःपियाः भक्तजनतय्सं याइगु ज्या याकादिसँ । व्वनेकुथिं सतिक लाःम्ह छःयाथाय् मस्तय्त भ्रमण याकादिसँ । अन दुम्ह छःपाःलाःलिसे मस्तय्त खँल्हाबल्हा याकादिसँ । व्वनेक्वथाय् लिहां वयाः अन जूगु खँत धायेकादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

हनाबनाया व्यवहार यायेफइगु । छेंज, माचाछि, भ्वछि, फुकी जः बारे धायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्याः १०)

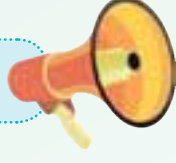
६.१ हनाबनाया व्यवहार

जि ब्वनेकृथि वयेबलय् गुरुबाः, गुरुमां अले सकलें पासापिंत ज्वजलपा धया । थः स्वयाः थकालिपिंत ‘भासँ-दिसँ’ धायेमाः खनी । अले क्वकालिपिंत ‘वा फ्यतु’ धायेमाः हँ । गुरु गुरुमांपिंत ‘बिज्याहुँ’ धायेमाः । ‘वने न्हिँ’ धाइबलय् ‘दय्, हस्’ धयाः ‘वा न्है’ धायेमाःगु जुयाच्वन । थः स्वयां थकालिपिंत हनाबना तयेमाः । थः स्वयां क्वकालिपिंत माया मतिना यायेमाः ।

जिमि छेंय् जिमि बाः, मां, दाइ, तता, जि अले किजा दु । जिपिं फुक्क नापं च्वनाच्वनापिं परिवार खः । छेंय् परिवारनापं च्वनीपिंत छेंजः धाइ । मां, अबु व मस्तय्त माचाछि धाइ । बाज्या, बज्ये, कका, काकि व थः छेंजःपिंत भ्वछि धाइ । कका बाज्या, काकि बज्ये आदियात फुकी जः धाइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः लँय् सुं म्हस्यूपिं नापलाःसा छु यानादिया ?

लिसः लँय् सुं म्हस्यूपिं नापलाःसा ज्वजलपा याना ।

ख) न्ह्यसः भ्नीसं सकसियां छु जुइमा धयागु भाःपीमाः ?

लिसः भ्नीसं सकसियां भिं जुइमा धयागु भाःपीमाः ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

<u>नेपालभाषा</u>	<u>नेपाली भाषा</u>	<u>अंग्रजी</u>
गुरुबाः	शिक्षक	teacher/sir
गुरुमां	शिक्षिका	teacher/madame
थकालि	जेठो	senior
क्वकालि	कान्छो	junior
भासँ दिसँ	आउनुस् बस्नुस्	please come and be seated
वा फ्यतु	आऊ बस	come and sit
हनाबना	आदर गौरव	respect
छँजः	परिवार सदस्य	family member

याज्या

१. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) लँय् म्हस्युपिं नापलातकि छु यायेमाः ?
- ख) वने न्है धाइबलय् छु धायेमाः ?
- ग) छिमिगु परिवारय् सु सु दु ?
- घ) माचाछि सुयात धाइ ?
- ङ) भ्वछि सुयात धाइ ?
- च) फुकी सुयात धाइ ?

२. प्वंगु थाय् जायेकादिसँ :

- क) गुरुबाः गुरुमांपित नापलाइबलय् ..... यायेमाः । (भागि / ज्वजलपा)
- ख) भासँ दिसँ धकाः ..... धायेमाः । (थकालिपित / क्वकालिपित)
- ग) थः स्वयाः क्वकालिपित ..... यायेमाः । (हेला यायेमाः / माया मतिना यायेमाः)

३. परियोजना ज्या : छिं छिगु थःथितिपिं मध्ये सुयात छु धकाः हनाबना तयेमालीगु खः, छिगु नाता व हनाबनाया खँ च्वयादिसँ । दसु :

- क) पाजु, जितः भितका दां बियादिसँ ।
- ख) भाइचा, जितः कलम छुपु न्यानाः ह्याब्यु ।

क्रियाकलाप

१. मस्तय् थःस्वयाः थकालि सु सु खः, क्वकालिपिं सु सु खः धइगुबारे खँल्लाबल्हा यानादिसँ । हनाबनाया खँग्वः ज्वजलपा, भासँ दिसँ वा फ्यतु, बिज्याहुँ, वा न्है, दय् हस् आदि तःकःमछि धायेकादिसँ । वनेक्वथाय् छम्ह विद्यार्थीयात न्ह्यःने व्वनादिसँ । वया मेपिं प्यम्ह पासापिन्त नं न्ह्यःने सःतादिसँ । सकलें पासापित ज्वजलपा धायेकादिसँ । वस्वयां थकालिम्हेसित भासँ दिसँ, क्वकालिपित फ्यतु आदि धायेकादिसँ ।
२. मस्तय् छँजः, माचाछि, भ्वछि, फुकी जःपिनिगु नां च्वकादिसँ । फयांफत्तले हनाबनाया मेमेगु खँग्वः नं म्हसीका बियादिसँ । गथेकि : न्यनादिसँ, धयादिसँ, नयादिसँ, भपियादिसँ, बियादिसँ, हजि, जितः ब्यु, यकि ना, याकनं वा आदि । छँजः, माचाछि, भ्वछि, फुकी जः आदि म्हसीकेत चार्ट पेपरय् नांत च्वकादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

गुँ व हाकुगुँया म्हसीका धायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्या: ४)

जमिनं थहां वःगु तजाःगु थाय्यात गुँ धाइ । गुँयात पहाड नं धाइ । गोकर्णगुँ स्वनिगः दुने लाः । गुँइ सिमा, भ्नाः, स्वांमा आदि ख्वातुकः दइ । मनूत गुँभ्वय् नं वनी । स्वनिगःया स्यंगुँ, चांगुँ व इचंगुँ नाजाः ।

माले हे मफयेक बिसिउं वने ज्यूगु गुँयात हाकुगुँ धाइ । घना जङ्गल हाकुसे च्वनीगुलिं हाकुगुँ धाइ । हाकुगुँयात पर्वतमाला नं धाइ । हाकुगुँ तजाः जुइगुलिं गये थाकु । हाकुगुँयात गुँच्व नं धाइ । स्वनिगःया छ्चाःखेरं हाकुगुँ दु । उत्तरपूर्व दिशाय् सिपूच्व दु । उत्तरपश्चिम दिशाय् जामाःच्व दु । दक्षिणपूर्व दिशाय् फूच्व दु । दक्षिणपश्चिम दिशाय् धिनाच्व दु ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः गुं गज्याःगु थाय् खः ?

लिसः गुं धयागु प्राकृतिक थाय् खः ।

ख) न्ह्यसः हाकुगुं गज्याःगु थाय् खः ?

लिसः हाकुगुं धयागु प्राकृतिक नापं यक्व जडीबुटी व वन्यजन्तु दुगु थाय् खः ।

ग) न्ह्यसः गुं व हाकुगुं नं भीत छु फाइदा जुइ ?

लिसः गुं व हाकुगुं भीगु लकस बांलाइगु व आर्थिक फाइदा नं जुइ ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

सिमा

स्वांमा

भाः

खातुकः

गुंभ्वय्

हाकुसे

गये थाकु

नेपाली भाषा

रुख

फूलको बोट

भारपात

घना

वनभोज

कालो

चढ्न गाह्रो

अंग्रजी

tree

flower plant

weeds

dense jungle

picnic

black

hard to climb

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) पहाडयात ..... नं धाइ । (ख्यः / गुँ)
- ख) हाकुगुँ ..... जुइगुलिं गये थाकु । (तजाः / चिजाः)
- ग) गुँइ यक्व ..... दइ । (सिमा / वामा)
- घ) स्वनिगल्य् फूच्व, धिनाच्व, जामाःच्व व ..... नांजाः । (सिपूच्व / स्वयम्भू)
- ङ) स्यंगुँ, चांगुँ व इचंगुँ ..... खः । (हिमाल / गुँ)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) गुँइ छु छु दइ ?
- ख) गज्याःगु थाय्यात हाकुगुँ धाइ ?
- ग) छि गुँभव्य् भ्नायादियागु दु ला ?
- घ) स्वनिगःया प्यखेरं छु छु हाकुगुँ दु ?
- ङ) हाकुगुँया छपाः क्पिा च्वयादिसँ ।

३. परियोजना ज्या :

स्वयम्भू गुँइ वनाबल्य्यागु अनुभव च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त गुँभव्य् वंगु अनुभव धायेके बियादिसँ । गन, गबल्य् वनागु, छु छु नयागु, छु छु यानागु आदि खंत कनेत ग्वाहालि यानादिसँ । मस्तय्त हाकुगुँ दुगु क्पिा छगू पाना जायेक च्वकादिसँ । उकी रंग नं तयेकादिसँ । उकी स्वनिगःया प्यंगू हाकुगुँ फूच्व, धिनाच्व, सिपूच्व व जामाःच्व नां च्वकादिसँ । येँया वास्तविक नक्सा क्यनाः स्वनिगल्य् च्वय् बियातःगु हाकुगुँत गन गन लाः मायेकाः स्थान नां म्हसीका बियादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

छेंया सुचुकुचु यायेमा:गुबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्या: ३०)

८.१ छें सुचुकुचु

भीत छेंनं न्ह्याबलें रक्षा यानातइ । थः च्वनेगु छें न्ह्याबलें सुचुकुचु यानातयेमाः । छें सुचुकुचु मजुलकि छेंय् च्वनीपिं मनूतय् भिं जुइ मखु । अज्याःगु छेंय् लक्ष्मी नं बास जुइ मखु । छें सुचुकुचु मजुलकि ल्वचं थी ।

छें भिं जुइमा धकाः न्ह्याबलें सुथय् वसिबँ पुइ । छें छखां बँ पुनाः सुचुकुचु याइ । पिखालखुइ न्हियान्हिथं बँ नं इली । छेंया बैगः सुचुकुचु याइ । थः च्वनेगु क्वथा नं न्ह्याबलें सुचुकुचु याइ । बैठक क्वथाय् सुचुकुचु यानातल कि सुं पाहां वइबलय् यइपुसे च्वनी । न्हिन्हिं बँ इली । थथे यात धाःसा कीटाणुतय्सं भीत हानि यायेफइ मखु । अझ भीगु संस्कारकथं थीथी नखःचखःबलय् छेंया सुचुकुचु याइ । पिथा क्वथा नं न्हिन्हिं सुचुकुचु यायेमाः ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः भीत छँ छाया माः ?

लिसः भी म्वायेत नं छँ माः ।

ख) न्त्यसः बँ इलीगु धाःगु छु खः ?

लिसः बँय् गोबर, सिउचा व लः ल्वाकछ्यानाः इलाः सुचुकुचु यायेगुयात बँ इलीगु धाइ ।

ग) न्त्यसः छँ छाया सुचुकुचु यायेमाःगु खः ?

लिसः भी यक्वः ई थःगु छँय् च्वनी । थः च्वनेगु छँ सुचुकुचु जुलकि भी स्वस्थ जुइ ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

पिखालखुइ

बँ

पाहां

पिथाक्वथा

नेपाली भाषा

मूलढोका अगाडि

भुई

पाहुना

शौचालय

अंग्रजी

behind the main gate

floor

guest

rest room

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) सुचुकुचु मजगु छँय् ..... बास याइ मखु । (लक्ष्मीं / दुर्गां)
- ख) न्हियान्हिथं सुथय् यायेगु सुचुकुचुयात ..... धाइ । (वसिबँ / पिखालखु)
- ग) जा थुइगु थाय् ..... खः । (बैगः / पिखालखु)
- घ) बँ इलेत ..... ज्वलं माः । (लः, तरकारि व हाकुचा / गोबर, स्यूचा व लः)
- ङ) नखःचखःबलय् छँ सुचुकुचु ..... लागिं खः । (भिं उसाँय्या / ल्वय् लहीगु)

२. क्वय् बियातःगु न्हयसःया लिसः बियादिसँ :

- क) भी बासं च्वनीगु थाय्यात छु धाइ ?
- ख) न्हियान्हिथं याइगु सुचुकुचुयात छु धाइ ?
- ग) बँ इलेत माःगु ज्वलं छु छु खः ?
- घ) छँया सुचुकुचु छाय् यायेमाःगु खः ?
- ङ) नखःचखःबलय् विशेष सुचुकुचु यायेमाःगुया कारण छु खः ?

३. परियोजना ज्या : मोहनिबलय् छिगु छँय् गय् यानाः सुचुकुचु यात ? छँजःपिके न्यनेकने यानाः पासापित कनादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त थःथःगु छँ गबलय् गथे यानाः सुचुकुचु याना धकाः खँल्हाबल्हा यानादिसँ । सुचुकुचु यायेमाःगु कारण बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । छँय् गज्याःगु क्वथायात सुचुकुचु जूगु क्वथा धाइ मस्तय्गु खँ न्यंके बियादिसँ । गज्याःगु छँयात फोहोर छँ धाइ धकाः खँल्हाबल्हा यासँ थुकिया लागिं सफा यायेत छु याये माली नापं थ्व ज्या सुयागु खः, गबलय् याये माली आदि खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।

द.२.१ घ्वाइँकासा

घ्वाइँकासा कृच्छ्रिति ब्या यानाः, हाकःचा लाकाः, न्यातँ लुइक ध्वः ध्वः सालाः क्वथा दयेकी । थ्व कासा म्हितेत घ्वाइँ छगः माः । कासामित दथुइ न्हाप, ल्यू, लियांल्यू यानाः पाः ब्वथली । न्हाप लाःम्हं न्हापां कासा म्हिती ।

घ्वाइँयात सुरुयागु क्वथाय् लाकाः छपा तुतिं तितिं न्हुयाः घ्वानाः म्हिती । क्वथाय् मलात बाय् चिन्हय् लात बाय् न्हुल धाःसा व सी । अले मेम्हेसिगु पाः वइ । थथे मजुइक म्हितेफत धाःसा न्यातँ चिनं च्वय् लिखतं घ्वाइँ वांछ्वयाः अप्वः क्वथा काःम्हेस्यां थ्व कासा त्याकी । त्याःम्हं बूम्हेसित ताः दाइ ।

द.२.२ तेलकासा

थ्व कासा प्यम्ह न्याम्ह सिबें अप्वः कासामितय् दथुइ म्हिती । थ्व कासा म्हितेबलय् तुतिया कसरत यक्व जुइ । थुकी छम्ह दुम जुइ । दुम जूम्ह आज्जुइ च्वनी । मेमेपिं सकलें आज्जुं भचा तापाक्क च्वनी । दुम जूम्ह आज्जुइ तुं च्वनाः हाली - 'तेल ला .....?' मेपिं कासामि सकलें उखेंथुखें बिस्युं वनाः सकस्यां 'तेल .....' धाइ । दुमं थीत ल्यूवनी । दुमं सुयात थीफत, व दुम जुइ । मेपिं कासामिं आज्जु कायेफत धाःसा दुमं वयात थी मंत । सकस्यां आज्जु कायेफत धाःसा थ्व कासा हाकनं लिसा कयाः म्हिती । स्वकः बाय् न्याकः तक नं दुमं सुयातं थी मफुत धाःसा वं प्यपां चुयाः 'ती ..... हुऽऽ, ती ..... हुऽऽ' हालेमाः ।

द.२.३ सुलाकासा

थ्व कासा मखंक सुलाः म्हिती । प्यम्ह न्याम्ह सिबें अप्वः कासामितय्सं थ्व कासा म्हिते ज्यू । कासामि मध्ये छम्ह दुम व मेम्ह मिखा पीकीम्ह ल्यइ । मिखा पीकीम्हेस्यां दुमयात आज्जुइ तयाः मिखा पीकी । मेपिं कासामित सकलें खने मदयेक सूवनी । सकलें

सुलेधुंकल धायेवं दुमयात त्वःताबी । दुमं सुलाच्चपिं कासामितयूत माःवनी । कासामित छले यानाः आज्जु काःवइ । आज्जु काये धुनकि दुमं थी मंत । दुमं सुयात न्हापां थिल व दुम जुइ । दुम हिलाः हाकनं कासा सुरु याइ । दुमं स्वकः वा न्याकः नं सुयातं थी मफुत धायेवं प्यकुनय् प्यपां चुइभाय् यासें 'ती ..... हुऽऽ, ती ..... हुऽऽ' हालेमाः ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः घ्वाइँ छुकियागु दयेकी ?

लिसः घ्वाइँ अप्पाया बाय् सिँयागु कुचायागु दयेकी ।

ख) न्ह्यसः तेलकासा म्हितेबलय् दुमं छु यायेमाः ?

लिसः तेलकासा म्हितेबलय् दुमं फयांफत्तले याकनं कासामितयूत थ्यू वनेमाः ।

ग) न्ह्यसः सुलाकासा म्हितेबलय् कासामितयूसं छु यायेमाः ?

लिसः सुलाकासा म्हितेबलय् कासामितयूसं दुमं थिइमफयेक आज्जु काःथाय् वयेमाः ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

कुछिति

आज्जु

न्हाप, ल्यू व लियांल्यू

त्याकी

तेल ला ?

सुलाः

मिखा पीकीम्ह

सूवनी

नेपाली भाषा

एकहात जति

दुम बस्ने ठाउँ

पहिला, दोस्रा र तेस्रा

जित्छ

आउँदा हुन्छ ?

लुकेर

आँखा छोप्ने मान्छे

लुक्न जान्छ

अंग्रजी

one hand

place where the dum sits

first, second and third

will win

should I come ?

hid

person who covering the friend's eyes

to go into hiding

याज्या

१. ज्वःलाकादिसँ :

क) छपा तुतिं तिंतिं न्ह्याः	सुलाकासा
ख) तेलकासा	तेल ला .....
ग) सुलाः म्हितेगु कासा	दुम जुइ
घ) दुमं न्हापलाक्क थ्यूम्ह	घ्वाइँकासा

२. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) हाकःचा लाकाः न्यातँ लुइक ध्वः सालाः म्हितीगु ..... कासा खः । (घ्वाइँ / तेल)
- ख) छपा तुतिं तिंतिंन्ह्याः म्हितीगु ..... कासा खः । (तेल / घ्वाइँ)
- ग) तेलकासा म्हितेबलय् दुमं ..... धाइ । (तेल ला ..... / तेल .....)
- घ) सुलाकासा म्हितेबलय् दुम बाहेकं मेपिं कासामित ..... माः । (सूवने / न्ह्यःने वये)
- ...) सुलाकासाय् कासामि मध्ये छम्ह दुम व मेम्ह ..... पीकीम्ह ल्यइ । (म्हुतु / मिखा)

३. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) घ्वाइँकासा म्हितेत छगः छु माः ?
- ख) घ्वाइँकासा म्हितेत बँय् गय् यानाः चिं तइ ?
- ग) तेलकासा म्हितेबलय् दुमयात बुकेत मेपिं कासामितय्सं छु यायेमाः ?
- घ) छु जुइम्ह च्वनेगु थाय्यात छु धाइ ?
- ङ) दुमं प्यपां चुइभाय् यानाः 'ती ..... हुऽऽ, ती ..... हुऽऽ' हालेमाःगु कासा छु खः ?

३. परियोजना ज्या : च्वय् बियातःगु कासात छिं छिगु छँजःपिंत वा त्वाल्य् च्वंपिंत स्यनाः म्हितकादिसँ । थ्व कासा गथे च्वं इपिंलिसे जूगु खँ च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

व्वनेकुथिया चकंगु थासय् च्वय् धयाथें बँय् च्वयाः मस्तय्गु पुचः दयेकाः स्वथाय् प्यथाय् थ्व कासा म्हितकादिसँ । घ्वाइँकासा म्हितेगु ज्वलं पिचुगु वृत्ताकार अप्पाया कुचा वा सिँयागु कुचा न्हापालाक तयार यानादिसँ । सुलाकासा सुलाः म्हितीगुलिं सुलेगु थाय्या बन्दोबस्त न्हापां यानादिसँ । मस्तयत् छिंकथं तापाक वनेमाःगु मखुसे सतिक सुरक्षित जूगु थाय् ल्ययादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

दुर्गालाल श्रेष्ठ, अमर चित्रका, बैकुण्ठ मानन्धर व चन्द्रकान्ता जोशी म्हसीकेफइगु
व वय्कःपिनिगु योगदानबारे धायेफइगु । (पाठ्यघन्टी ल्याः १०)

९.१ दुर्गालाल श्रेष्ठ

दुर्गालाल श्रेष्ठ ने.सं. १०५७ दिल्लीथ्व
९ कुन्हु येँया न्हाय्कं त्वाल्य् जन्म जूगु खः ।
वय्कः नेपालभाषा ख्यलय् जनकवि कथं
नांजाः । वय्कः कवि जूगुलिं नेपाली भाषा
साहित्यय् नं नांजाः । वय्कः बाल साहित्यकार
नं खः । ‘चिनियाम्ह किसिचा, ताइभाबा,
सलःछ्यंया बेला’ आदि मस्तय्गु नितिं सफू
चव्यादिल । अथेहे मचा म्ये ‘इमू छम्ह लँय् दु
.....’, ‘चखुंचां चिरचिर बखुंचां घुरघुर
क्वःचां क्वाःक्वाः याइ .....’ आदि म्ये
तसकं लोकंहवाः । अथे हे नेपाली भाषाय्
‘फूलको आँखामा फूलै संसार .....’ मे
तसकं लोकंहवाः ।

वय्कः गीतकार, नाटककार, अनुवादक, सम्पादक व निर्देशक नं खः । वय्कलं
नेपालभाषाया थीथी विधाया सफू चव्यादीगु दु । वय्कलं नेपालभाषा मंकाः खलः
नीस्वनादिल । वय्कःया ज्याया मूल्याङ्कन यासें थीथी संघ, पुचः, संस्थां श्रेष्ठ सिरपाः, नेवाः
हना सिरपाः व राष्ट्रिय प्रतिभा सिरपाः आदि देछ्नाःगु दु ।

न्ह्यसः लिसः

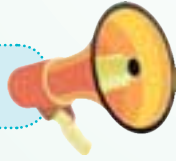
- क) न्ह्यसः नेवाः राष्ट्रिय मे सुनां च्वयादीगु खः ?
लिसः नेवाः राष्ट्रिय मे दुर्गालाल श्रेष्ठं च्वयादीगु खः ।
- ख) न्ह्यसः नेपालभाषा साहित्य ख्यलय् दुर्गालाल श्रेष्ठयात छु धाइ ?
लिसः नेपालभाषा साहित्य ख्यलय् दुर्गालाल श्रेष्ठयात जनकवि धाइ ।
- ग) न्ह्यसः बाल-साहित्यकार धाःगु छु खः ?
लिसः बाल-साहित्यकार धाःगु मस्तयूगु निंतिं साहित्य च्वइम्ह धाःगु खः ।

९.२ अमर चित्रकार

अमर चित्रकारया छँ यँया केलत्वाल्य् दु । वय्कःया जन्म वि.सं. १९७८ य् जूगु खः । वय्कः नांजाःम्ह चित्रकार व मूर्तिकार खः । वय्कलं राणा प्रधानमन्त्री व विशिष्ट मनूतयूगु तेल चित्र च्वयादिल । वय्कलं सिंहदरवारया न्ह्यःने च्वंगु पृथ्वीनारायण शाहया भवाःताः दयेकादिल । अथे हे तुं नारायणहिति न्ह्यःने च्वंगु महेन्द्रया भवाता नं दयेकादिल । वय्कलं 'परम्परागत व आधुनिक चित्रकला' नांगु सफू नं च्वयादिल । वय्कलं देश विदेशय् नं चित्रकला प्रदर्शनी यानादीगु दु । वय्कःयात सरकारं त्रिशक्तिपट्ट द्वितीय व गोरखा दक्षिणबाहु आदि पदक देछाःगु दु ।

न्ह्यसः लिसः

- क) न्ह्यसः मूर्तिकार धाःगु छु खः ?
लिसः मूर्तिकार धाःगु मूर्ति दयेकीम्ह मनू खः ।
- ख) न्ह्यसः भवाता धाःगु छु खः ?
लिसः भवाता धाःगु सालिक खः ।

९.३ बैकुण्ठ मानन्धर

वैकुण्ठ मानन्धरया जन्म वि.सं. २००८ पुसय् यँया कालिमाटिइ जूगु खः । वय्कः ब्वाकासा म्याराथुनय् नांजाः । वय्कःयात कीर्तिमानी धावक नं धाइ । वय्कलं ओलम्पिक, एशियाली खेलकुद व दक्षिण एशियाली खेलकुदय् नं ब्वति कयादीगु दु । वय्कलं दक्षिण एशियाली खेलकुदय् स्वक्वःतक स्वर्णपदक त्याकादिल । दक्षिण एशियाली खेलकुदय् म्याराथुन कासाय् वय्कलं तयादीगु रेकर्ड आतक सुनां नं हुइ मफुनि । वय्कःयात गोरखा दक्षिणबाहु, पृथ्वी अवार्ड आदि पदक व सिरपाः देछाःगु दु । वय्कः थौकन्हय् म्याराथुन कासाया प्रशिक्षक जुयाः च्वनादीगु दु ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः कासामि धाःगु छु खः ?

लिसः कासा म्हितीम्ह मनू (खेलाडि) यात कासामि धाइ ।

ख) न्त्यसः ब्वाकासा धाःगु छु खः ?

लिसः ब्वाकासा धाःगु ब्वाँय् वनेगु कासा खः ।

ग) न्त्यसः ब्वाकासा दुने छु कासा लाः ?

लिसः ब्वाकासा दुने म्याराथुन कासा लाः ।

९.४ चन्द्रकान्ता जोशी

चन्द्रकान्ता जोशीया छँ यलया बखुंबहालय दु । वय्कः शिक्षा सेवीकथं नांजाः । वय्कःया जन्म वि.सं. १९५५ पुस महिनाय् जूगु खः । वय्कलं वि.सं. १९९० सालय् मिसातय्त शिक्षा बीमाः धकाः ब्वनेकुथि चायेकादिल । व ब्वनेकुथिया नां कन्या भाषा पाठशाला खः । थ्वहे ब्वनेकुथि लिपा कन्या माध्यमिक विद्यालय, यट्खा कथं सञ्चालन

जुल । आखः ब्वंकेत गृहलक्ष्मी सफू च्वयादिल । थ्व सफुलिइ सिलाइ, बुनाइ व पाकशाला विषय दुथ्याः । वय्कःया दाजु शहीद शुक्रराज शास्त्री खः । वय्कलं थः दाजुया नामं यँय् वि.सं. २०१८ सालय् शहीद शुक्र मा.वि. चायेकादिल । वय्कलं नारी शिक्षा, सामाजिक जागरण व जनचेतना अभियानय् ज्या यानादिल । आपालं बांलाःगु ज्या याःगुलिं वय्कःयात सरकार व समाजं सम्मान नं याःगु दु ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः चन्द्रकान्ता जोशी छम्ह सु खः ?

लिसः चन्द्रकान्ता जोशी छम्ह समाजसेवी नं खः ।

ख) न्त्यसः चन्द्रकान्ता जोशीं छु स्कूलया प्रधानाध्यापिका जुयादिल ?

लिसः शहीद शुक्र मा.वि.या प्रधानाध्यापिका जुयाः आखः ब्वंकादिल ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

ताइभाबा

चन्द्रमा

moon

कासामि

खेलाडि

player

ब्वति काःगु

भाग लिएको

participated

नामं

नामले

named

ख्यलय्

क्षेत्रमा

in the filed of

चायेकादिल

स्थापना गर्नुभयो

stablished

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) ..... नेपालभाषा व नेपाली साहित्यय् नांजा: । (दुर्गालाल श्रेष्ठ / चन्द्रकान्ता जोशी)
- ख) 'चखुचां चिरचिर ..... ' धइगु म्ये च्वःम्ह ..... ख: । (अमर चित्रकार / दुर्गालाल श्रेष्ठ)
- ग) ..... 'परम्परागत व आधुनिक चित्रकला' नांगु सफू च्वयादिल । (बैकुण्ठ मानन्धर / अमर चित्रकार)
- घ) 'कीर्तिमानी धावक' धइगु इतिहास कायम याःम्ह ..... ख: । (दुर्गालाल श्रेष्ठ / बैकुण्ठ मानन्धर)
- ङ) चन्द्रकान्ता जोशी नांजाःम्ह ..... ख: । (शिक्षासेवी / कासामि)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) दुर्गालाल श्रेष्ठ सु ख: ?
- ख) अमर चित्रकार छाय् नांजा: ?
- ग) सुयात कीर्तिमानी धावक धाइ ?
- घ) बैकुण्ठ मानन्धरं दक्षिण एशियाली खेलकुदय् ग्वःगू स्वर्ण पदक त्याकादिल ?
- ङ) चन्द्रकान्ता जोशीं छु छु ब्वनेकुथि स्थापना यानादिल ?

३. परियोजना ज्या : च्वय् बियातःपिं हनेबहपिनिगु योगदानबारे छँजःपिंके न्यनेकने याना: ब्वनेक्वथाय् पासापित न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्गु पुचः दयेका: दुर्गालाल श्रेष्ठया मे हायेकादिसँ । मूर्ति दयेकेगु सम्बन्धी माःगु ज्वलंया नांयात कया: खँलाबल्हा यानादिसँ । भिडियो क्लिप क्यना: बैकुण्ठ मानन्धरया म्हसीका बियादिसँ । च्वय् बियातःपिं हनेबहपिं भाःपिया: मस्तय्त नाटक याकादिसँ । दसु कथं जि अमर चित्रकार, ... ।

सिकाइ उपलब्धि :

नेपाल लिपिं ट, ठ, ... याना: ..... ज्ञ तक च्वये फइगु । (पाठ्यघन्टी ल्या: १२)

भीसं तगिं छगुली नेपाल लिपिं 'क' निसं 'ञ' तक च्वये सयेके धुन । आ: भीसं 'ट' निसं 'ज्ञ' तक च्वये सयेके न्है ।

ट	ठ	ड	ढ	ण	त
ठ	०	०	०	०	०
ड	उ	उ	उ	उ	उ
ढ	रु	रु	रु	रु	रु
ण	ष	ष	ष	ष	ष
त	ग	ग	ग	ग	ग
थ	थ	थ	थ	थ	थ
द	द	द	द	द	द
ध	ध	ध	ध	ध	ध
न	न	न	न	न	न

प	य	य	य	य	य
फ	रू	रू	रू	रू	रू
ब	व	व	व	व	व
भ	रु	रु	रु	रु	रु
म	म	म	म	म	म
य	य	य	य	य	य
र	न	न	न	न	न
ल	ल	ल	ल	ल	ल
व	व	व	व	व	व
स	स	स	स	स	स
ष	ष	ष	ष	ष	ष
श	ष	ष	ष	ष	ष
ह	ह	ह	ह	ह	ह
क्ष	अ	अ	अ	अ	अ
त्र	त्र	त्र	त्र	त्र	त्र
ज	रू	रू	रू	रू	रू

याज्या

१. च्वय् बियातःगु थें छसिकथं 'ट' निसें 'ज्ञ' तक कापीइ च्वयादिसँ ।

२(क). ज्वः लाकादिसँ :

ट

ड

श

क्ष

ज्ञ

रु

अ

ष

ट

उ

२(ख). ज्वः लाकादिसँ :

म

रु

ठ

य

य

ढ

य

म

प

फ

३. परियोजना ज्या :

'क' निसँ 'ज्ञ' तक नेपाल लिपिं च्वया: थःगु छँय् ब्वयादिसँ । नापं ब्वनेक्वथाय् नं ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

थ्व आखः च्वये सयेकेत तःकःमछि च्वकेगु आवश्यक जुइ । उकिं थुकिया अभ्यास याकेत मस्तयूत सः पिहां वयेक छगः छगः आखःग्वः म्हसीकाः च्वकादिसँ । थ्व न्हूगु लिपि जूगुलिं छगः छगः आखः च्वकेत यक्व ई बियादिसँ । अथेहे छगः आखःग्वः भिकः तक च्वकादिसँ । मस्तयूसं न्हापा च्वयेधुंकूगु आखःत ल्वःमंके फुगुलिं न्हियान्हिथं न्ह्यःने च्वयेधुंकूगु आखःत नं च्वकादिसँ ।

श्री मन्त्रानगव्यालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

